BLOD, SVETTE OG TÅRER

- 6-åringene inn i skolen

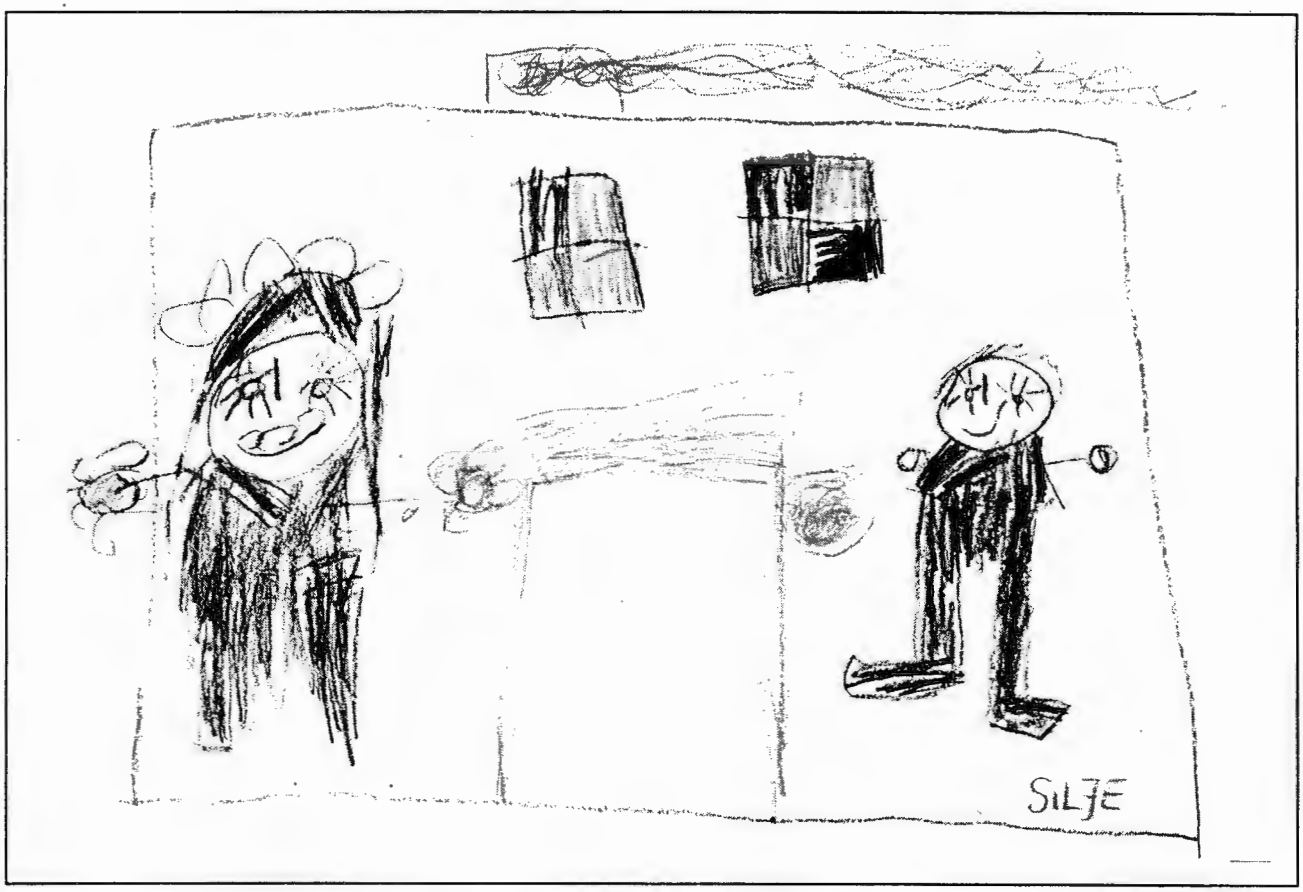

Artikkelsamling:

- Mot reform -97
- Om endringene i skolen
- Om kommuneøkonomien
- Og kampen videre

RødValgallianse

www.pdf-arkivet.no (2020)

BLOD, SVETTE OG TÅRER

- 6-åringene inn i skolen

Artikkelsamling fra RV

Utgitt av Rød Valgallianse©
Redaktør:Finn Olav Rolijordet
Bladbunad: Jo Ryste
Trykk:Copyline

Heftet kan bestilles fra:
Rød Valgallianse
Osterhaus gate 27
0183 Oslo
Tlf: 22 98 90 50
Fax: 22 98 90 55
E-post: rv@sn.no

RVs stortingsgruppe kan nås på:
Tlf: 22 31 33 21
Fax: 22 31 38 48

Pris 30,- kroner

Ettertrykk tillatt hvis kilde oppgis

www.pdf-arkivet.no (2020)

Navnet "Blod,svette og tårer" på heftet er tatt fra en uttalelse av skolesjefen i Oslo, hvor han beskrev hvordan det ville bli å gjennomføre 6-års reformen i Oslo.

Innhold:

Forord: 4
6-åringer i skolen 5
Store forskjeller i beregningen av investeringskostnadene 10
Seksåringer i skolen? 12
Seksåringen - korleis har han det? 15
Skolefritidsordninger (SFO) 16
Skolen på det åpne kommunale marked! 18
Nytt kristendomsfag: RV i spissen for et religionsnøytralt fag? 20
En større sammenheng! 21
Rattsø-utvalget, kommuneøkonomien og reform 97. 25
Omleggingа av norsk skole - EU-tilpassing? 30
Hernes og lokalsamfunns Noreg 32
Situasjonen i Oslo. 34
Skole-krise i Oslo 35
Skolefloke på Lambertseter 37
Kampen videre - 38
Kommunestyrevedtak mot Reform 97. 39
Reform -97 og opprørsbyen Kristiansand 40
Norsk Lærerlag - vedtak om utsettelse 41
RV krever utsettelse 42
Oppskrift til handling: 42
Høring i Oslo 43

www.pdf-arkivet.no (2020)

I noen hefter er det lagt ved et litt endra forord fra mars 1996.

Forord

Reform -97 er bare en av mange reformer kommunene har fått ansvar for å gjennomføre de siste årene. Reformkåtheten til regjeringa er enorm, spesielt for reformer kommunene får ansvaret for. RV ser disse reformene som en måte å tvinge ansvaret for velferdsstaten nedover i systemet på, uten å følge opp med økonomisk kompensasjon. Reformene settes dermed ut i livet uten at de kan fungere slik de var ment faglig sett. HVPU-reformen, kommunalisering av sykehjem, desentralisering av psykiatrien er noen eksempler på store reformer som er blitt pressa på kommunene med lovnader om full økonomisk kompensasjon, uten at lovnadene er blitt holdt etter at reformene er vedtatt. Som kommunepolitiker i Tromsø har jeg ikke tall på hvor mange uttalelser RV har foreslått i Tromsø kommunestyre om at kommunen krever kompensasjon for de nye oppgavene den er pålagt. RV begynte, men i dag er det en gjennomgangstone blant lokalpolitikere - nærmest partiuavhengig - at kronene ikke strekker til for alle oppgavene som kommunaliseres.

RV i Tromsø krevde under budsjettbehandlingen for 1996 at kommunen måtte utsette gjennomføringen av reformen (samme forslag som i Kristiansand og Odda). Vi ønsket å avvente regnestykkene i alle kommunene for å vise at de reelle investeringsutgiftene i forbindelse med reformen måtte være utgangspunkt for gjennomføringen av den. Pr. i dag har regjeringa beregnet kostnadene til 2,9 mrd. kr. Dette gis som et investeringstilskudd på 20.000 kr pr. plass. I tillegg kommer en amortiseringsstøtte på 198 mill. kr pr. år som skal fordeles på alle kommunene. Dette har vist seg å være utilstrekkelig (se også side 10). RVs forslag i Tromsø fikk imidlertid liten støtte. Lokalpolitikerne sutrer over kommunalisering, men sluker likevel de fleste diktat fra regjeringa, også de som innebærer nedskjæringer i de delene av velferdsstaten som kommunene forvalter (og det er ikke så rent få etterhvert!).

Det er flere kommuner som har fått nok og har tatt opp kampen om at kravet om reell fullfinansiering må etterkommers hvis reformen skal realiseres. Denne protestbevegelsen er det viktig å støtte opp om. Både fordi disse kommunen har alt å vinne på å nekte til de får de nødvendige midlene, og fordi flere kommuner kan komme etter, selv om de pr i dag har starta gjennomføringa av reformen.

RV har laga dette heftet for å gi de som står i kampen argumenter og eksempler som kan brukes i kampen for statlig fullfinansiering. Neste runde i kampen blir når rapporten om kommunenes reelle kostnader kommer ut i vår.

I utgangspunktet er RV helt imot at 6-åringene skal inn i skolen. Her er vi på linje med Norsk Lærerlag. Heftet gir også argumenter for dette synet og andre negative utviklingstrekk i den norske skolen. Men dette er en annen kamp som må utkjempes over litt lengre tid enn kravet om statlig fullfinansiering.

Jeg håper heftet blir til nytte for lærere, foreldre, folkevalgte, organisasjoner, aksjoner i nærmiljø og på landsbasis m.fl. Kampen for en bedre skole og kampen mot utarming av velferdsstaten gjennom kommunalisering uten økonomisk kompensasjon kan ikke vinnes uten at mange flere kaster seg inn i den, organiserer seg kollektivt og lager *virkelig rabalder.*

Tromsø, februar 1996
Charlotte R. Kristiansen
Nestleder i RV

www.pdf-arkivet.no (2020)

6-åringer i skolen

av Eivind Reiersen

Denne artikkelen er en innledning jeg holdt på RVs budsjettkonferanse i oktober 1995. Den bygger på kronikker og artikler jeg tidligere har skrevet om 6-årsreformen samt det arbeidet jeg har gjort som medlem av Skole- og oppvekstutvalget i Nesodden kommune (Akershus fylke).

Jeg skal gi en oversikt over historien til reformen, se på hvilke mangler det er i den, komme med noen erfaringer fra lokal jobbing med saken, og noen forslag til hvordan vi kan slåss framover.

I utgangspunktet er RV prinsipielt mot at 6-åringene skal inn i skolen. I programmet vårt står det at vi mener 6-åringenes plass er i barnehagen, og at barnehagetilbudet må bygges kraftig ut og være gratis. Men vi må innse at mulighetene for å stanse Grunnskolereformen (GR97) er små. Derfor må vi gå inn i debatten for å sloss for at reformen skal bli best mulig. Dette gjelder både innholdet og, ikke minst, det økonomiske grunnlaget.

Forhistorien

Forberedelsene til stortingsmeldinga om 6-åringer i skolen, "Vi smaa, en Alen lange", som kom våren 93, har gått over flere år. Så langt tilbake som i 1969 ble det startet et "Forsøk med førskoleklasser" i seks kommuner ledet av Forsøksrådet. I perioden 19821-95 ble dette videreført i "4-9 års forsøket". Og endelig ble det tre års "Forsøket med pedagogisk tilbud til 6-åringer" startet i hele 42 kommuner i 1987. Her deltok ca 1.500 seksåringer årlig i forsøket, som også ble kombinert med fritidshjem eller andre tilsynsordninger. Etter avslutningen av forsøket i 1990 var det flere kommuner som ønsket å fortsette tilbudet som en permanent ordning, samtidig som stadig flere kommuner ønsket å legge tilbudet til skolens lokaler. Som en direkte følge av forsøket ble Lov om barnehager endret i 1991 slik at det skulle bli administrativt enklere å legge tilbudet til skolen. I St.meld. nr 4, Langtidsprogrammet 1990-93, heter det at forholdene må legges til rette for at 6-åringene gradvis kan tas inn i skolen, og at det er en forutsetning for dette at det finnes et tilbud om aktiviteter og tilsyn etter skoletid. Og veksten i antall plasser økte fra ca 12.000 i 1990 til 45.000 i 1992. Så vi skal være klar over at strategien har ligget der i mange år, og at stortingsmeldinga fra 1993 er en naturlig konsekvens av en skolepolitisk modell som Regjeringa har ønsket lenge.

Kostnadsanslagene

De *årlige* driftsutgiftene (lønn, skolefritidsplass, skoleskyss) ble anslått til 1.3-1.5 milliarder kroner i stortingsmeldinga, avhengig av lønns- og arbeidsvilkårene som skal forhandles fram for det pedagogiske personalet. I tillegg ble det regnet med et investeringsbehov i skolelokaler på ca 2.1 mrd. kroner. *Hvordan skulle dette finansieres*? Siste setning i meldingas kapittel om økonomiske konsekvenser sier: "Det er en forutsetning for reformen at omdisponeringer og effektivisering innenfor barnehagesektoren og skolesektoren skal dekke en *vesentlig* (forf. uthev.) del av de økte kotsnadene som følge av skolestart for 6-åringer." Det vil altså si at det skal skje en omdisponering av det tilskuddet staten i dag gir til 6-åringer i førskole og barnehage - og en omdisponering innenfor rammen av de allerede for knappe ressursene grunnskolen har! Dette blir tydeligvis nå fulgt opp i Statsdbudsjettet for 1996 ved at stimuleringstilskuddet til barnehagesektoren, som i 1995 var på 108 mill. kr, *fjernes helt i 1996*, og i stedet integreres i det investeringstilskuddet på 20.000 kr pr 6-åring som skal bevilges til utbygging av plasser i skolen.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Komiteen som la fram innstillinga om 6-åringene i 1992 (i "Da klokka klang"), sa at deres mandat var å utrede modeller basert på *uendret ressursbruk*. Og ifølge komiteen måtte dette få svært dramatiske konsekvenser: "Omdisponering av ressurser fra dagens grunnskole til et tilbud til 6-åringene, krever en endring av lovverket. Ved å endre grunnskolens §8 om retten til spesialundervisninger etter enkeltvedtak, og/eller §7 om retten til tilpasset undervisning, vil det være umulig å omdisponere midler for å dekke kotsnadene ved å ta 6-åringene inn i skolen. *For å sikre at disse midlene faktisk frigjøres, ville det måtte lovbestemmes et langt lavere ressursnivå til disse formål enn i dag.*" (forf. uthev.) Komiteinnstillinga og stortingsmeldinga betyr kort og godt: Enhetsskolen er i fare.

Det som tidligere har vært statens sterkeste styringsredskaper for å sikre kvaliteten og likeverdet i skolen, har vært økonomien. Men da det nye inntektssystemet og overgangen til rammebevilgninger ble innført for noen år siden, ga man i prinsippet opp denne styringen. Nå er verken rammetimetall eller delingstall for klassene lovpålagte - de er bare veiledende. Det vil i praksis si at det er opp til hver enkelt kommune å bestemme de økonomiske rammebetingelsene for skolen. Og med den nye kommuneloven er det nå også hver enkelt kommune som selv avgjør om det skal være ansatt skolesjef og om det skal være et skolestyre! Dette betyr at det vil bli en kjempemessig politisk utfordring å sikre alle et likeverdig skoletilbud. Skal den enkeltes basisutdanning bli avhengig av kommuneøkonomien og hvilke prioriteringer det enkelte kommunestyre gjør? Det at skolesloven nå skal tilpasses kommuneloven betyr i praksis at staten fraskriver seg sitt ansvar for å sørge for et likeverdig skoletilbud!

RVs nei til 6 åringer i skolen

Som nevnt innledningsvis, er RVs prinsipielle syn at 6 åringen ikke skal inn i skolen. Her følger noen av argumentene som underbygger RVs syn:

Barns behov for lek og utfoldelse. Det er stor forskjell på lek organisert av voksne, og lek som barna selv spontant setter igang eller finner på. Barnehagenes pedagogiske tradisjoner legger mer vekt på frihet for barna gjennom fri aktivitet og lek, og at barna selv i stor grad er premissleverandører for det som foregår. Barna får i større grad slippe til med egne innfall og kommentarer. Skolen styrer dem mer direkte, gjennom mer strukturerte krav om tilegning av kunnskap.

Oppholdstidas lengde og kvalitet. Barnehagene er et tilbud op opptil 9 ½ timer, med skikkelig tilsyn og pedagogisk opplegg. "Nullte-klasse" er 3-4 skoletimer, gjerne kombinert med en skolefritidsordning som nødvendigvis i større grad får preg av ren oppbevaring.

Bemanning/ressurser. Både delingstall, antall ansatte pr barn, areal og det fysiske miljøet er bedre i barnehagene enn det vil være i skolen.

6-åringens rolle i barnehagen er viktig. De er en ressurs som kan bidra med mye overfor de mindre barna, 6-åringens både i en oppdragende og ledende rolle, samtidig som det lærer dem å ta hensyn.

Tilbake til reformforslaget

7. april i år la et kostnadsberegningsutvalg, Hervik-utvalget, fram resultatet av sitt arbeid om hva skolestart for 6-åringer vil koste. Denne innstillinga var en klar oppfølging av stortingsmeldinga fra 1993 og inneholder ikke større endringer. 19. mai la så Regjeringa fram sitt videre arbeid med innstillinga i St.prp. nr 58, der kap. 7 omhandler GR97. I forhold til den virkeligheten vi står oppe i rundt om i kommunene, er det et voldsomt gap mellom tallene i St.prp. og de beregningene som er gjort i de enkelte kommuner. Dette gjelder særlig på **investeringssida**. Riktignok økte Hervikutvalget anslaget på investeringsbehovet fra 2.1 til 2.9 mrd. kr, men beregningsgrunnlaget er mildt

www.pdf-arkivet.no (2020)

sagt usikkert. Det er gjort på bakgrunn av at ca 1.500 klasserom er ledige. Dette til tross for at mange større kommuners barneskoler er fullstendig sprengt allerede i dag. For Nesoddens vedkommende må det f.eks. bygges nytt til samtlige 6-åringer. Vedtaket i Stortinget gir et tilsagn om et investeringstilskudd på 20.000 kroner pr 6-åring. Dette er altfor lavt i forhold til der det må bygges nytt (enten det er tilbygg eller nye skoler) for å få plass til 6-åringene. For Nesoddens del har skoleadministrasjonen beregnet, *på bakgrunn av normene i St.prp.*, at utgiftene vil bli nærmere 90.000 kr pr 6-åring! Kravet fra kommunene må være at det gis *full kompensasjon* for de nødvendige investeringene for reformen *i hver enkelt kommune.*

Når det gjelder **driftsutgiftene** er det mer politiske og prinsipielle vurderinger av reformen som får følger for økonomien. Her følger noe av det jeg mener må være RVs krav:

- Det er lagt til grunn et klassedelingstall på 28 og en bemanningsnorm på 18 elever pr pedagog. Disse tallene blir brukt om hverandre og er egnet til stor forvirring. Jeg mener et *normtall på 18 må legges til grunn.* Dette betyr at dersom klassedelingstallet overstiger 18, må det være to pedagoger til stede. I tillegg må antallet assistenter økes vesentlig dersom reformen skal bli et tilbud som inneholder vesentlige elementer av barnehagepedagogikken. (For øvrig har Hervik-utvalget glemt at leseplikten ble satt ned med en time fra 1. januar 1994, noe som isolert sett krever en økning i antall pedagoger med 4%.)

- Når det gjelder lærebøker og etterutdannin gir St.prp. luftige meldinger om at kompensasjon skal vurderes og om "forskyvninger" av utgifter. Kravet het må være at det gis *øremerkede* bevilgninger til nødvendige nyanskaffelser og utskifting av lærebøkene, samt til den etterutdanning som trengs for både førskole- og allmennskolelærere.

- Behovet for skolefritidsordninger er beregnet til omtrent som i dag, dvs. en dekning på 60%. Denne må økes til minimum 65%, fordi 6-åringene har et langt større behov for en tilsynsordning utover sine 15-20 ukentlige skoletimer enn 7-10-åringene har.

- Skoleskyssgrensen er i dag 4 km. Endring er ikke foreslått. Vi må kreve grensen senket til 2 km, iallfall for 6-åringene. (Et "pussig" poeng her er at det i Statsbudsjettet for 1996 er foreslått en nedgang i bevilgningene både til "Aksjon skoleveg" og til gang- og sykkelveier langs riksveiene.)

- Den kapasiteten som blir frigjort i barnehagene ved at 6-åringene forsvinner, må nyttes fullt ut. Disse plassene må i størst mulig grad gjøres om til småbarnsplasser, der dekningsgraden stort sett er svært dårlig. At dekningsgraden blir litt bedre, kan vi også bruke som brekkstang til å reise kravet om større satsing på barnehageutbygginga i de enkelte kommuner.

Reformer koster

Vi vet at reformer koster. Men de erfaringene vi har, viser oss at kommunene stadig blir pålagt nye oppgaver uten at de nødvendige overføringer fra staten følger med (jfr. HVPU-reformen). RV må gå foran i kampen mot utarminga av norske kommuner. Kampen om den såkalte velferdsstaten er i stor grad et spørsmål om tilstrekkelige overføringer til kommunene. På Nesodden gjorde vi parolen "Mot utarming av kommuneøkonomien" til vår hovedsak i valgkampen. GR97 viser at denne saken virkelig blir satt på dagsorden. Det er enormt avslørende hvor stort spriket er mellom de løftene Stortinget gir oss, og den virkeligheten som er i den enkelte kommune. En sak er at vi skal avsløre dette for folk, en annen at det er vår forbanna plikt å kjempe for at vi skal få overført mest mulig midler når denne reformen skal gjennomføres.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Lokal jobbing på Nesodden

Etter å ha lest Hervik-utvalgets innstilling i vår, ba jeg - som medlem av Skole- og oppvekstutvalget - skoleadministrasjonen beregne hva reformen ville koste for vår kommune, både når det gjelder investeringer og årlige driftskostnader. Vi fikk levert et grundig materiale som viste at behovet for investeringer, basert på normene i St.prp., var nærmere 90.000 kroner pr elev mot de vedtatte 20.000 kroner. Vi rakk å behandle saken politisk i Skole- og oppvekstutvalget før stortingsbehandlinga og fattet et bra vedtak som ble oversendt skole- og undervisningskomiteen, finanskomiteen og partigruppene på Stortinget. I tillegg til at de lokale politikerne på Nesodden ble konsolidert på kravet om full kompensasjon for investeringene, oppnådde vi at Nesoddens eksempel ble brukt i Stortingsdebatten både av Erling Folkvord og av SVs Øystein Djupedal. Videre tok jeg opp saken i et kommunestyremøte to uker seinere, der jeg henviste til brev fra Rådmannen til Kommunal- og arbeidsdepartementet ifjor høst, hvor han bruker såpass sterket uttrykk som "statens struping av økonomien i kommuner som Nesodden de senere årene". Etter forslag fra RV ble det enstemmig vedtatt en uttalelse om at kommuneadministrasjonen må presse på overfor departementene for å få full kompensasjon.

Etter valget i høst har SV, RV, Venstre og Senterpartiet gått sammen om en politisk plattform for neste fireårsperiode, som bl.a. sier at *vi ikke vil innføre 6-åringsreformen i kommunen fra høsten 1997 dersom vi ikke har fått full kompensasjon for nødvendige investeringer*. Såvidt jeg kjenner til, er det gjort slikt vedtak i Odda kommunestyre. Og det jobbes aktivt for liknende saker bl.a. i Tromsø, Risør og Skien.

Hva kan vi gjøre framover?

Formålet må være å lage mest mulig bråk om reformen; Å få fram de store sprikene det er mellom det økonomiske grunnlaget Stortinget har lagt og virkeligheten - og gjerne ta opp igjen diskusjonene om 6-åringenes plass, f.eks. sammen med "Foreldreaksjonen for 6-åringene".

Lokalt kan følgende gjøres:

- ❒ Bruk skoldeadministrasjonen til å framskaffe opplysninger om:
  - Elevtallprognoser
  - Hva som finnes av ledige lokaler
  - Hva som trengs av påbygging/nybygging
  - Kostnadene for dette.
- ❒ Gå på kommuneadministrasjonen og få opplysninger om hva de regner med å få igjen fra staten.
- ❒ Søk bredest mulig enhet - både med lærere, foreldre, andre partier - om kravet om full kompensasjon.
- ❒ Diskutere seg fram til hva slags standard man legger opp til: Små skoler, nye skoler/påbygg, nødvendige spesialrom, tilstrekkelig lekeareal osv.
- ❒ Sende protestskriv til stortingspartiene og lokale stortingsrepresentanter og konfrontere dem med virkeligheten, og hva full kompensasjon faktisk innebærer.
- ❒ Sende brev til fagstatsråden.
- ❒ Bruke RVs stortingsgruppe!

Vi står foran en stor og viktig økonomisk og politisk kamp for å bevare og utvikle et likeverdig skoletilbud. Men det er en kamp det er store muligheter for å få stor bredde i, og som kan fungere som en viktig avsløring av hvordan staten tar en ny omdreining på innstramningsskruèn for å kvele den kommunale handlefriheten.

www.pdf-arkivet.no (2020)

VIKTIG MERKNAD:

Etter at jeg holdt denne innledninga på budsjettseminaret til RV i oktober,
ble det i forbindelse med statsbudsjettbehandlinga vedtatt å senke skole- skyssgrensene til 2 km for 6-åringene.
Dette må vi se på som en bitteliten seier!

Men, hva er ellers skjedd siden oktober 1995?

I veldig mange kommuner har det vært et stormløp mot de manglende garantiene for full kompensasjon. Dette førte bl.a. til at Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen medio november måtte komme med en presisering i sin budsjettinnstilling:

> "Stortinget ber regjeringen utarbeide en detaljert og fullstendig plan over hvordan finansieringen av grunnskolereformen skal skje, hvor det fremgår en oversikt over de statlige overføringene til kommunen, hva angår investering, drift, skolefritidsordninger og skyss for den enkelte kommune."

Saken er gått tilbake til Stortinget og vil komme opp igjen våren 1996. I hvert eneste nummer av Kommunal Rapport er det nå intervjuer, innlegg, oppslag fra/med bekymrete rådmenn og ordførere.

Så vidt jeg har oversikt over, har følgende kommuner gjort vedtak om ikke å innføre reformen dersom det ikke gis full kompensasjon (altså direkte sivil ulydighet): Kristiansand, Rælingen, Odda, Os, Haugesund og Tromsø samt skolestyret i Moss.

Disse kommunene har krevet utsettelse/stilt klare krav om full kompensasjon: Nesodden, Gjøvik og Grong. Lærerlaget i Oslo har krevd utsettelse.
Lista kan sikkert gjøres mye lengre.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Store forskjeller i beregningen av investeringskostnadene

Høsten 95, i forbindelse med statsbudsjettet for 96, var det stor aktivitet knyttet til finansieringen av Reform 96. Senterpartier stilte følgende spørsmål:
"Vi ber om å få en nærmere plan for hvordan investeringskostnadene knyttet til 6-årsreformen ska dekkes, for å oppnå Stortingets vedtak om at merkostnader til investering for kommunene til denne reformen skal dekkes fullt av staten."

Svaret fra Finansdepartementet var:
".....Dekningen vil i hovedsak skje ved at de årlige kapitalkostnadene regnes inn som en del av den kompensjon kommunene skal gis gjennom inntektssystemet. Den årlige kompensasjonen for å dekke kapitalkostnadene til en beregnet investering på 2,9 mrd er 230 millioner. Det vil imidlertid også bli gitt et investeringstilskudd på 20.000 kroner pr 6-åring som trenger nye lokaler. Ettersom investeringstilskuddet vil redusere kommunesektorens årlige kapitalkostnader, vil kompensasjonsbeløpet for de årlige kapitalkostnader bli redusert. Investeringstilskuddet vil derfor være en forskuttering av kapitalkostnadene for deler av investeringen for de kommuner som får dette tilskuddet."

Dette betyr at finansieringen av 6-åringsreformen skal gjennomføres innafor inntektssystemet og blir dermed nok en reform uten at midlene følger med fra staten. Investeringstilskuddet skal trekkes fra, og netto kompensasjon for kapitalutgiftene vil utgjøre 198 millioner.

Det er Beregningsutvalget (Hervikutvalget) som har kommet fram til at investeringskostnadene er på totalt 2,9 milliarder. Det finnes mange andre beregninger - det mest "ytterliggående" er det "Foreldreaksjonen for 6-åringen" som har foretatt. I en pressemelding fra 29.3.95 sier de at investeringskostnadene vil beløpe seg til 14 milliarder! Deres beregninger er slik etter å ha sett konkret på 30 skoler, med svar fra 11 av dem:

Kommune	Sum i millioner kr
Skien	40
Bergen	100
Haugesund	30
Narvik	30
Oppegård	25
Asker	45
Stavanger	200
Oslo	1400
Lillehamm	120
Ål	5
Tromsø	250

Samlet sum for disse kommunene blir kr 2.245.000.000, dvs 2,2 mrd. 11 kommuner stikker da av med nesten alle Hervik-utvalgets investeringer. Hva med resten av landets 440 kommuner?
Vil 198 millioner dekke kapitalkostnadene for norske kommuner?

Det finnes også andre beregninger, vedlagt er faksimilie fra et oppslag i Dagens Næringsliv.

Statsråd Sandal sin redegjørelse i mars om finansieringen imøtesees med spenning.

www.pdf-arkivet.no (2020)

ØKNING: Økte elevkull og økt arealkrav fra lærere, gjør at investeringsbehovet i 6-års reformen kan bli nærmere seks milliarder kroner.

Skolereform til seks milliarder

Av ÅGE WINGE

TRONDHEIM: De 2,9 milliarder kronene som regjeringen har øremerket til investeringer i forbindelse med 6-årsreformen, er på langt nær nok. Økte barnekull og økt arealkrav fra lærere, gjør at investeringsbehovet kan bli nærmere seks milliarder kroner.

Natt til i går påla Stortingets kirke, utdannings- og forskningskomite regjeringen å utarbeide detaljerte planer for hvordan 6-årsreformen skal finansieres i hver enkelt kommune. Det er knyttet sterk tvil til tallene som regjeringen har lagt frem.

2,9 milliarder kroner er satt av til investeringer, men i byer som Trondheim, Tromsø og Oslo regner man med å måtte investere langt mer enn hva regjeringen legger opp til.

DN Nøkkeltall for reformen

- Regjeringen mener det koster 2,9 mrd. kroner i investeringer å få seksåringer inn på skolen fra 1997.
- Utgangspunktet er at hvert barn skal ha fem kvadratmeter skolebygg, og at dette koster 55.000 kroner per elev.
- 20.000 kroner av dette beløpet skal kommunene få allerede neste år. Resten skal fordeles over 30 år.

Økte barnekull

– Antall elever sank fra midten av 70-tallet og gjorde det mulig å utvide timetallet, forandre lærerplaner, gi innpass til funksjonshemmede, og innføre skolefritidsordninger uten å bygge mange nye skolebygg. Nå kommer oppgangen og vi må betale for alle disse forandringene, sier Steinar Johnsen i Avdeling oppvekst i Trondheim kommune.

Tallene fra Trondheim taler sitt tydelige språk:

- I 1997 vil 2100 seksåringer begynne på skolen . Stortinget har fattet et vedtak om investeringer knyttet til denne reformen skal dekkes av staten.
- I tillegg får Trondheim 2300 flere elever som følge av økte barnekull. Hovedtyngden av investeringene knyttet til denne elevøkningen, må kommunene bære selv.
- Med statens ønske om maksimalt 400 til 450 elever på hver skole, vil Trondheim ha behov for 11 nye skoler i løpet av de nærmeste årene. Staten bevilger penger til bare fem av disse gjennom 6-årsreformen.

Frustrasjonsmøte

Igår var flere kommunale undervisningssjefer samlet til et en intern storbykonferanse i Oslo, hvor blant annet disse forholdene ble diskutert. Problemene er like store i Tromsø og Oslo som i Trondheim, og økte barnekull gir store innvesteringsbehov i de aller fleste kommunene.

Det er heller ikke satt av en krone i 6-årsreformen til oppbygging av nye uterealer, mens innkjøp av lekeapparater alene vil koste flere titalls millioner kroner. I mange byer gir økte elevtall ekstra store problemer fordi utflytting fra sentrum gjør at skoler med ledig romkapasitet ikke kan fylles.

Byggeboom øker prisene

TRONDHEIM: Gode tider i byggebransjen bidrar også til at seksårsreformen kan bli langt dyrere enn antatt. I Trondheim har kostnadsberegningene for nye Berg skole økt med 20 prosent på et halvt år, og kommunen måtte trekke tilbake endel av oppdragene.

Leverandøren av prefabrikerte betongelementer har alene økt prisen med 40 prosent.

– Anbudene viser at entreprenørene har økt fortjenestepotensialet med en halv million kroner bare på denne skolen, sier Steinar Johnsen i avdeling oppvekst.

I et brev til formannsskapet skriver kommunens bygge- og eiendomsavdeling at den aktuelle elementprodusenten utnytter et tilnærmet monopol når markedet er aktivt.

At konkurransen i byggebransjen har avtatt bekreftes av ingeniør John Ivar Mogseth i MBK Rådgiver AS:

– Byggekostnadene har økt vesentlig de siste to årene, som følge av økt aktivitet. Entreprenører med etterslep fra et tidligere trangt marked ønsker å ta igjen tap med en rask oppgang.

Prisindeksen viser at du må betale ti prosent mer for å sette opp en boligblokk i dag enn for to år siden. På flere steder har prisene økt langt mer.

– Vi har registreret prisøkninger på 20 prosent på enkelte byggeprosjekter og hele 30 prosent på delpriser, sier Mogseth.

Store byggeprosjekter som teateret og Nidelven terasse pågår i Trondheim, og prosjekter som Realfagbygget og RiT-2000 er like om hjørnet. I tillegg skal det altså investeres store beløp i skolebygg.

– Jeg har selv jobbet som entreprenør og vi var fornøyd med fem prosent fortjeneste. I gode tider var fortjenesten opp mot ti prosent. Det overrasker meg ikke om fortjenestemarginen i dag ligger på rundt syv prosent, sier John Ivar Mogseth.

Enkelte i byggebransjen spår tilstander som på slutten av 80-tallet, da byggeboomen gjorde det nødvendig med en egen prisindeks for Trondheim.

Hernes har et problem

TRONDHEIM: – Statsråd Gudmund Hernes har et betydelig pedagogisk problem. Han kan ikke gjøre rede for hvordan regjeringen vil finansiere 6-årsreformen, sier Øystein Djupedal (SV) i Stortingets kirke, utdannings- og forskningskomite.

– I tillegg har han et betydelig økonomisk problem. Det forbauser meg ikke om kostnadene samlet sett blir dobbelte så store som regjeringen legger opp til. Det vi med sikkerhet vet, er at investeringer som ligger inne langtfra er tilstrekkelig, sier Djupedal.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Seksåringer i skolen?

av Nora Linden

Hva er "best" for seksåringer?

Hva er "best" for seksåringer; skole eller barnehagetilbud? Et umulig og meningsløst spørsmål. Hva betyr "best"? "Best" for hvem? Barnets utvikling? Foreldres avlastning og tilsynsbehov? Samfunnets krav til kompetanseutviling hos barn og unge? På hvilke områder er det "best"? Hvilke behov ivaretar de to områdene "best"?

Jeg vil argumentere for et godt pedagogisk tilrettelagt tilbud og et godt tilsynstilbud til seksåringene ut fra følgende disposisjon:

1. Hva er godt/dårlig i dagens situasjon?
2. Er endring nødvendig?
3. Hvordan sikre et godt tilbud?
   Stikkord: tilsyn, læring, følelsesmessig utvikling og samfunnsforhold.
4. Avslutning.

Dagens situasjon

Siden 1975 har vi hatt Lov om barnehager som har regulert driften av barnehager for barn fra 1 (0) til 7 år. Kommunene har vært pålagt å utarbeide en utbyggingsplan for barnehager, og hatt plikt til å ta utgifter til barnehager med i sin budsjettplanlegging. Dette har vært en bra ting.
Kommunene har ikke vært pålagt noen utbyggingsplikt, og følgelig har effekten av planleggingen vært mindre enn ventet.

For å vurdere virkningen av loven må vi se på de ulike behov som barnehagen er ment å ivareta. De tre viktigste områdene er behovet for barnetilsyn, for omsorg og for pedagogisk stimulering for barn under skolealder.

For at behovet for en trygg tilsynsordning for barna skal være dekket, må tilgjengelighet og pris være akseptable. Det har vært stor variasjon fra kommune til kommune når det gjelder utbygging. Utbyggingen har fulgt kommuneøkonomien; rike kommuner prioriterer dette høyt og bygger barnehager og inspirerer private til å bygge ut i tillegg. "Fattige kommuner" har en annen prioritering og overlater til private å bygge ut. Det som har vist seg billigst å etablere, er private familiebarnehager og korttidstilbud, ofte i aldershomogene grupper. Resultatet er at på landsbasis er det svært god dekning av behovet for korttidsbarnehager for de eldste (6 åringene), mens tilbudet for 1-3 åringer er svakt utbygget.

Dersom forslaget om senket skolealder skulle ha sin årsak i et dårlig utbygget 6-årstilbud, ville vi kunne forstå den voldsomme iver etter å senke skolealder/få alle 6-åringer i skolen. I en slik analyse skulle vi heller forvente en iver etter å bygge ut plasser for 1-3 åringer, som i dag er en underprioritert aldersgruppe i barnehagesammenheng. Vi må altså utelukke et ønske om øking av utbyggingstakt som argument for reformen.

Hvordan er kvaliteten i barnehagetilbudet for 6-åringene i dag?

De fleste steder gis tilbudet i lokaler som er godt egnet til lek. Det samme gjelder uteareálene. Det er personale med utdanning for pedagogisk arbeid med aldersgruppen i de fleste tilbudene, og antall voksne pr barnehagegruppe er bra. Rutiner, åpningstid og økonomi er akseptabel. Det kan altså ikke være kvalitetshensyn som er styrende.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Foreldrebetalingen er imidlertid høy, og flere foreldre har ikke råd til å benytte seg av tilbudet. Åpningstiden i barnehager er tilnærmet tilpasset foreldres tilsynsbehov. Barna har tilhørighet på et sted i den tiden de er borte fra hjemmet.

Argumenter *for* skoletilbud for 6 åringer:

- 6 åringen kjeder seg i barnehagen
- 6 åringen mangler intellektuelle utfordringer i barnehagen for de eldste
- Førskolelæreren har ikke utdanning for intellektuell stimulering på dette alderstrinn
- 6 åringen er ferdig med småbarnslek
- 6 åringen er lærevillig
- 6 åringen er vitebegjærlig.

Argument *mot* skoletilbud for 6 åringer:

- Dersom barn har vært i barnehage fra 1 års alder, vil det være "kjedelig" når barnet er i 6 års alderen (om ikke før). Dette skyldes at alle rutiner er kjente. Men vi kan da ikke avskaffe tilbudet av denne grunn alene! Avskaffer vi 8. og 9. klasse fordi en rekke barn/ungdom er skole trette i den alderen?

6 åringens behov:

Utviklingspsykologisk er 6 åringen nysgjerrig, vitebegjærlig og oppfinnsom. Samtidig er 6 åringen usikker og har stort behov for voksenstøtte. Barnet lærer gjennom fri utprøving=lek. Barnehagen tilfredsstiller disse behovene:

- Frihet til å eksperimentere
- Frihet til å lære om verden i sitt eget tempo
- Frihet til å finne sine egne interesseområder
- Tett voksenkontakt med relativt gode muligheter for støtte og oppfølging av barna
- Yngre barn å ta hensyn til/støtte, vise omsorg for og å identifisere seg med på områder hvor en ikke selv er sterk.

Skolen som arena:

- Vektlegging av formal læring mer enn læring gjennom lek
- Evalueringstradisjon: Jakten på det rette svaret
- Styrt læring
- Knapp voksenkontakt
- Mindre frihetsgrad
- Lite tjenlige lokaler for lek
- Lite tjenlig utelekeplass
- Kort kjernetid, tilholdssted varierer mellom klasserom og fritidshjemlokaler.

Endring til hva?

Det har fram til nå hersket stor usikkerhet om hvilket innhold skoletilbudet til 6 åringer skal ha. Innhold og målsetting har vært et ikke-tema. Er det f.eks. et "nullte"-år eller første skoleår? Hvem skal ansvar for undervisningen? Førskolelærerutdanningen er basert på kunnskaper om barns utvikling psykologisk, fysisk og intellektuelt. Arbeidsmetoder i førskolepedagogikken er utviklet fra lekepedagogikken. Lærerutdanningen er fokusert på formell læring, på intellektuell utvikling, på fag og læring, undervisning i fag og på evaluering av oppnådde kunnskapsmål.
Hvor langt er høgskolene kommet i år utvikle nye læreplaner for en utdanning for 6 åringer i skolen? Det finnes etterutdanningstilbud; ½ års og 1 års enheter rettet inn mot slik utdanning. Men fortsatt er det for det meste "vanntette skott" mellom lærer- og førskolelærerutdanning. En ny studieplan kan ikke utvikles før innhold og målsetting er klarlagt.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Økonomiske argumenter *for* 6 åringer i skolen:

¤ Det gir en øking i antall barnehageplasser for 1-5 åringer.
¤ Det gir overtallige lærere levebrød.
¤ Det går inn som EU-tilpassing.
¤ Det gir kontroll på mulighet for evaluering av barns ferdigheter tidligere.

Her er England et viktig eksempel. Regjeringen der har satt opp klare læringsmål for barn under 4 år: Forskjell på rett og galt, elementær tallforståelse o.s.v. Hvordan kan dette testes på 3-4 åringer? Ønsker vi dette?

Tidligere forsøk har gitt oss en del fakta:

¤ Der det er tett lærerdekning, trives barna best.
¤ Der det er både lærer/færskolelærer i tilbudet, er tilbudet mest vellykket.
¤ Der leken får størst plass, er tilbudet best.
¤ Der ute- og innearealene er mest tjenlig, er tilbudet best.

Dette kommer ikke uten stor økonomisk satsing. Det må stilles krav til tilbudet.

Dersom tilbudet legges til skolen:

¤ Tilbudet er et "nullte"-skoleår
¤ Regulert av barnehageloven og skoleloven.
¤ Tilbudet skal være gratis og frivillig.
¤ Tilbudet skal bygges ut i alle kommuner.
¤ Tilbudet skal kunne forenes med skolefritidsordning i samme anlegg.
¤ Skoletilbudet skal legges til lokaler som bare brukes til dette.
¤ Arealet skal være etter gjeldende normer for barnehager.
¤ Utearealet skal være tjenlig for lek.
¤ Utearealet skal være beskyttet fra eldre barns lek og eldre barns lek skal ødelegges av de minste.
¤ Seksårsgruppen skal følges ad i første klasse.
¤ Det er en fordel at både førskolelærer og allmennlærer følger klassen til første klasse.

Krav:

¤ Førskolebarnet lærer først og fremst gjennom sine følelser, ikke gjennom sitt intellekt. En stor grad av trygghet er påkrevd for at den ønskede læring skal finne sted. En formell læringssituasjon, med mange formelle krav til rett og galt, er ikke en trygg situasjon. Vi vet av erfaring at mange syvåringer har vansker med å mestre denne situasjonen, og det må være viktig å formidle at seksåringene har dårligere forutsetninger for å mestre den.
¤ Størrelsen på barnegruppen må derfor ikke overstige 10-15 barn.

Mine argumenter bærer preg av at jeg er dobbel på denne saken. Jeg tror vi må slåss for å minske skadevirkningene, og ikke henge oss opp i ønsketenkning.

¤ Vi må stille krav om at ***departementet*** nå må gi klare signaler på:

Økonomi:

Her kan vi ønske/arbeide for at alle kommuner nekter å fortsette arbeidet med planene før det kommer løfter om ressursoverføringer som er øremerket prosjektet.

Innhold:

Læreplan, lærebøker og evalueringsstrategier.

Ansvarlig for tilbudet:

Allmennlærer/førskolelærer.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Seksåringen - korleis har han det?

av Trine Nylehn

Seksåringen - korleis har han det? Truleg heilt kaotisk. Det gjeld og for foreldra hans dette året, som strekk seg frå ungen er litt over fem og til han er i alle fall sju.

Eit av kjenneteikna er at han er særs uroleg. Rastlaus. Dette vert ofte tolka som at han treng nye utfordringar, les: Treng skule. Hans forsøk på å orientere seg vert tolka som kunnskapstrong. Dette er, etter mitt syn og mine røynsle, blår i auga til ungen. Eg opplev denne alderen som det det og vert kalla, ein fyrste pubertet, Med mange av dei same kvalitetane som den verkelege puberteten har. Trass dei evige raseriutbrota og utskjellinga av mor og far.

Dette er fyrst og framst eit kjenslemessig kaos som einkvar må igjennom. Den ytre verda er i ferd med å verta gripandes. Mens den indre er eit kokande hav av kjensler som ungen er ute av stand til å finne fram/bak og opp/ned på. Eg veit ikkje kor vidt folk i andre kulturar har dei same røynslene når det gjeld denne alderen. Likevel kan eg tenkje meg, til dømes i Afrika som eg har litt kjennskap til, at det kjenslemssige der ikkje kjem til eit slikt erruptivt punkt, fordi det der er eit meir integrert tilhøve mellom kropp og ånd, mellom kjensler og fornuft, enn det me har i vår kulturkrets. Musikk og magi er ein meir sjølvsagt del av tilværet.

Som mor til ein seksåring opplevde eg som mine fremste oppgåver to ting. Den eine: Å ta dei.

1. Konfliktane kom fortløpande. Tilhøve til andre menneske vart berre tull. Verda raste i hop heile tida. Og naturleg nok var det mi skuld det heile. Mi oppgåve var likevel å ta konflikten heilt ut kvar gong. Ein styrkeprøve, intet mindre. At eg ropte og grein til tider, er heller ingen løyndom og ikkje vil eg forsvare alt eg gjorde heller. Men eg har ikkje som mål å vera laga av stein. At me som vaksne har kjensler og syner dei og syner at me er i stand til å bera dei, leva dei, er nett det førebilete ungen treng i denne tida. Hovud poenget er at konflikten ikkje må dekkjast til. Utan å kjøpa seg ut av han på noko vis. Ordet "hvis" er forbudt. Ikkje noko "me reiser på kino h v i s du ryddar opp fyrst".
Nei. Du rydder for at her er rotete. Punktum. Skrik og skrål, javel, så får med ta den og.

2. Like viktig. Når dei verste byljene er ridd av. Å finne orda. Hjelpe poden med å finne ut av kaoset. Sint, skuffa, lei seg, forvirra. Eller som han sa ein gong eg var rasande, og han skyna kvifor:

- Eg kjenner meg så **DUM**.
- Ja, ligg her i armane mine, du, og kjenn korleis det er å kjenne seg dum.
- Det er så **EKKELT**.

I barnehagen hadde dei dette året eit særs godt opplegg for seksåringane. Dei hadde meir ansvar, til dømes for dei mindre ungane. Det å få vera størst dette året er uvurderleg. Dei hadde og fleire rettar. Lærarskulen i Sogndal hadde eit prosjekt gåande og hadde skulert personalet i eit teikneopplegg; "Å teikne er å sjå". Dette var særs vellukka. Kanskje er det nett slike ting seksåringen treng, i den grad han treng organisert aktivitet. Aktivitetar som tek i bruk den sanselege sida av ungane i konstruktiv retning. Teikning, musikk, dans og masse forteljingar er det dei treng. Både for å verta menneske og for å verta eit menneske som er i stand til å stå i mot det bombardementet nettopp mot sanseapparatet som dei vert utsett for gjennom ymse media.

Skule treng dei ikkje. Kom ikkje og fortel meg at du kan ha barnehagebasert undervisning i eit klasserom. Eller på ein skule i det heile. Ungane veit kva dei går til når dei går til skulen. Dei veit til

www.pdf-arkivet.no (2020)

dømes at dei har å ta seg samam. Det er ein god ting å kunne. Det handlar om å ikkje la kjenslene velta fram i einkvar samanheng. Men då lyt ein fyrst få høve til å verta i stand til å bera dei. HA dei i seg utan å ta livet av dei. Slik som me har gjort. Slik at me er i stand til å ta knekken på dei same kjenslene i våre ungar. Me kjenner dei ikkje att. Smerten over tapet av dei ber me i oss som udefinert sorg. Der kjenslene skulle vore, fyller me opp med flimrande TV- og databilete og litt røyk og alkohol og sjokolade alt ettersom...

Den "svarte pedagogikk" skremde kjenslene ut av ungane. Dagens involveringspedagogikk manipulerar kjenslene ut av dei. Resultatet vert det same. Dei vert så inderleg gode til å tole den verda me lever i.

Då heile denne "blood and tears-perioden" var over, så eg plutseleg skilnaden på eit førskulebarn og eit barn. Eit småbarn treng heile tida at du tolkar og tenkjer og prøver å snappe opp kvart minste signal slik at du kan skjøne kva han vil og kva han treng og kva han meiner. Brått vart det ikkje slik lenger. Dette ansvaret var no ei bør eg kunne legge av meg. No hadde han sjølv oversikt over seg og sine behov. - Nei, sa han berre. Eller: - Eg vil det. Eller: - Det treng eg ikkje. Og eg så at han hadde rett. Han var og i stand til å sjå at andre hadde ynskjer og behov.

Han var **SKULEMODEN**.

Skolefritidsordninger (SFO)

av Kari Sælebakke

SFO

Skolefritidsordning er et tilbud til barn i 1.-3. klasse etter skoletid. Innholdet bærer preg av lek og aktiviteter, omsorg og nærmiljøtilknytning. Det pedagogisk bærende element er fritidspedagogikk, som vektlegger ikke for sterk voksenstyrt hverdag. Målet er å sikre trivsel, vekst og vennskap for barna og tilsynsforeldre.
SFO har tidligere hatt betegnelsen fritidshjem, og har vært opprettet både kommunalt og privat.
Flere tiltak har vært inspirert av heldagsskoletenkningen, ved å knytte til seg frivillige organisasjoner til aktivitet og leketilbud. Flere SFO gir tilbud til 6 åringer etter den pedagogiske kjernetiden i 6 års tilbudet. SFO-lokalene har primært beliggenhet på skolenes område eller i lokaler som ligger i skolens nærmiljø.

Organisasjonformene er ulike

I 1992 fikk Oslo kommune en annerledes organisasjonsform, fra det private til det kommunale, herunder utbygging av tilbudet i alle bydeler. Et statlig driftstilskudd og oppstart/stimuleringstilskudd ble utvidet, og gir et ikke ubetydelig beløp for drift til dagens ordninger.
Skolefritidsordningene er ikke hjemlet i lov, og er således ikke et lovpålagt tilbud for kommunene. En konsekvens av dette er at det i praksis ikke finnes normer for areal og arealbruk, antall ansatte, antall barn pr. avdeling/base. I praksis er det store forskjeller på SFO fra bydel til bydel og mellom kommunene. I Oslo kommune ligger skolens drift under Skolesjefen, mens SFO ligger under bydelsadministrasjonen, altså ingen samkjøring vedrørende drift administrativt eller politisk.
Hovedregelen er at den enkelte SFO skal ledes av en pedagogisk utdannet, øvrige personell er baseleder (avdelingsleder) og assistenter. Omfanget av heltids- og deltidsstillinger er varierende. Assistent-

www.pdf-arkivet.no (2020)

stillinger på full tid eksisterer ikke i SFO-sammenheng. Dette må sees i lys av skoledagene og barnas timeplan. Behovet for full kapasitet av personalet er på ettermiddagen.
Voksentettheten er antydet 1:15, d.v.s. 1 voksen på 15 barn. Her er store variasjoner, fra 1:13 til 1.22. Foreldrebetalingen fastsettes av Oslo bystyre, inntektsavhengig system som gir max. pris ca 1.100 kr pr. måned pr. barn. På bakgrunn av at det skal være lav foreldrebetaling finnes ikke søskenmoderasjon (1995).

Driftsutgifter og inntekter varierer svært mye fra ordning til ordning, avhengig av hvilken bydel den ligger i. Enkelte SFO går med overskudd som tilfaller bydelen, mens andre bydeler velger å bidra med penger for å styrke driften. Hovedinntektskilde er foreldrebetaling og statstilskudd og eventuelt "bydel-stilskudd". Variasjonene er store, fra 75.000 kr i overskudd til bydel fra SFO, og fra bydel til SFO på flere hundre tusen kroner. Statstilskuddet utbetales hvert halvår, etter antall barns deltakelse og antall dager pr. uke i ordningen. En slik forskjell vil avspeile tilbudets innhold, kvalitet og voksentetthet. "Melkeku"- eller "sparegris"-prinsippet avgjør kvaliteten på oppvekstilbudet til barn.

Utfordringer for SFO

Skolefritidsordningene står overfor store utfordringer mot Reform 97. Vi vet allerede nå at flere skoler ikke vil være ferdig utbygget og at elevtallene er store. Skolene må sikre løsninger som dekker undervisningsplikten, alt fra ettermiddagsundervisning til gruppeundervisning for halve klassen. SFO vil ut fra dette får en avlastende funksjon for mangel på skoleplasser og ikke utbygget areal. Foreldre får et tilsyns- og undervisningstilbud innenfor normalarbeidsdagen.
Heldagsskolen vil bli en realitet utifra at barnet er på skolen hele dagen, men skifter opphold mellom undervisning og SFO. Barna blir i SFO i påvente av ledige undervisningslokaler, og vips! er plass-problemet løst! Krav om endrede og tilpassede undervisningsformer for 6 åringer kan forsvinne. Prinsippet om lek og læring kan erstattes med lek i SFO og læring i skolen.
Ressurstilførselen i SFO både økonomiske og personellmessig må diskuteres. Dagens nivå dekker primært opp ettermiddagen. Hvilken etat føler seg kallet til å sikre ressurser til heldagsåpent?

www.pdf-arkivet.no (2020)

Skolen på det åpne kommunale marked!

Av Erling Briskemyr og Stein Elvevold

De siste ti årene har det skjedd flere dramatiske endringer når det gjelder organiseringa av den norske skolen. Endringene danner et tydelig mønster. Vår nasjonale grunnskole blir mer og mer kommunal, samtidig som vi opplever stadig flere nedskjæringer på skolebudsjettene. Er det riktig at den enkelte kommunepolitiker skal få bestemme mer og mer over en skole som det var meningene skulle gis like vilkår over hele landet og være en enhetsskole med et likeverdig tilbud?

Nytt inntektssystem

Kommunaliseringa av den norske grunnskolen begynte for alvor fra 1986 da kommunene fikk et nytt inntektssystem. Før 1986 ble ressurser fra staten utløst ganske så automatisk ved økte behov ute i kommunene. Kommunene var sikra inntil 85% refusjon fra staten for størsteparten av kostnadene med å drive grunnskolen gjennom øremerka tilskudd. Fikk en kommune flere klasser og/eller en ny skole, ble de statlige tilskudd økt. Oppgaver som staten påla, var hele tida knytta opp mot penger som ble overført til kommunene. Dette ble det brått slutt med i 1986 da vi fikk det nye inntektssystemet. Det nye fra 1986 var at alle overføringene ble samla i en sekk og sendt til kommunene uten noen binding fra statens side. Da ble det samtidig veldig lett for staten å skjære ned på overføringene,siden ressursene ikke var øremerka lenger. Samtidig ble det slutt på sentrale ressurssskriv fra departementet som instruerte kommunene om samla timetall i klassene i grunnskolen. Forsvant gjorde også departementets minstekravlister for innbo og læremidler i skolen.

Det var først og fremst skolefolk som var mot det nye inntektssystemet. Allerede i 1983 gav lærerorganisasjonene ut en omfattende motmelding kalt "Skolens framtid" der forslaget til nytt inntektssystem ble sterkt kritisert. Her hevdet vi at bortfallet av formålbestemte tilskudd ville føre til nedskjæringer og store variasjoner i skolestandarden. Det er nettopp dette som har vært utviklingen siden 1986!

En annen konsekvens av inntektssystemet fra 1986 er at interessene til ulike grupper settes opp mot hverandre. Dette har vi bl.a. fått demonstrert i en kommune som Tromsø, der en del politikere har satt barnas og de eldres behov opp mot hverandre. Ekstra ille blir dette når vi tar i betraktning den voldsomme kontrasten mellom statens rikdom på den ene side og kommunenes fattigdom og nedskjøringer på den andre. I stedet for å sette svake grupper opp mot hverandre, bør nå kommunepolitikere fra alle partier og fra alle kommuner rette angrepene sine inn mot staten som bestemmer rammebetingelsene og som virkelig har penger i overflod!

Ny kommunelov

Den nye kommuneloven vi fikk fra 1. januar 1993 fortsatte utviklingen med å frikoble kommune-Norge, løsrive kommunene og gi dem større frihet. den nye kommuneloven gav kommunene stor frihet til å organisere sin egen virksomhet og innførte ellers mindre statlig tilsyn og kontroll. Skolens direkte forbindelse med statlige organ og forordninger ble brutt.

Et sentralt punkt er at den nye kommuneloven skulle overordnes særlovgivningen, bl.a. Lov om grunnskolen. Særlovgivningen har i alle år ivaretatt viktige hensyn, bl.a. rettssikkerhet, enkeltindividets rettigheter, liket og nasjonale målsettinger for hva slags tilbud befolkningen har krav på. Men befolkningens rettigheter er nå underordnet kommunelovens bestemmelser om økonomisk balanse. Skal det virkelig være slik at det er kommuneøkonomien som skal bestemme skoletilbudet til barna våre?

www.pdf-arkivet.no (2020)

Lov om grunnskolen endres

Fra 1. januar 1994 tilpasses så særlovene til den nye kommuneloven. Det er ikke nødvendig for kommunene å ha skolesjef lenger. Det må holde at en kommuneadministrasjonen har "skolefaglig kompetanse". Videre fjernes skolestyret som obligatorisk kommunalt organ. Helt fra nytt inntektssystem stanset de sentrale ressursundskrivene i 1986, har departementet likevl sendt ut veiledende retningslinjer for timetallet i den enkelte kommune. Nå blir også det borte. Kommunene står helt fritt til å bestemme timetall pr. klasse. Det som en gang va nasjonale standarder for hele landet, er nå helt borte.

Ny opplærinslov

I en slik situasjon, med kraftig kommunalisering av skolen, er det at Regjeringa setter ned et utvalg for å se på selv skolelovgivningen i lys av elevenes rettigheter. En skulle da kanskje forvente at utvalget ville foreslå sterke sentrale juridiske føringer for å kompensere for mangel på øremerka tilskudd og en ny kommunelov som er overordnet det meste av annen lovgivning? Men den gang ei! Lovutvalget foreslå egentlig en ytterligere svekking av den nasjonale enhetsskolen. Utvalget legger fram en uforpliktende rammelov som helt mangler konkrete minstestandarder og som legger opp til å gi kommunene enda større frihet. Forslaget til ny skolelov vil på en dramatisk måte kunne forsterke de store forskjellene som allerede finnes i norsk skole.

Forslagene til nye lover er samla i NOU 18:95, som har den treffende undertittel "... og for øvrig kan man gjøre som man vil". Hvis dette blir vedtatt, kan kommunene nå gjøre som de vil med norsk grunnskole! Det lille som er igjen av nasjonale standarder svekkes ytterligere, og den enkelte kommune får enda større frihet til å bestemme helt grunnleggende forhold i den norske skole som f.eks. klassestørrelse, ledelsesstruktur, aldersblanding, skolestørrelse, samla timetall pr. klasse og instruks for stillingene i skolen. I stedet for å stramme inn, åpnes det for enda flere kommunale bestemmelser. Kommuner med dårlig økonomi får en rekke nye muligheter til å skjære ned på skolebudsjettet. Og barn som tilfeldigvis bor i disse kommunene, får en langt dårligere start i livet enn andre.

Hvor er enhetsskolen?

Skolen har en ubetinget sentral og nasjonal betydning. Det at alle barn i landet vårt, uavhengig av bosted, kjønn, rase, økonomi og evner skal ha krav på et likeverdig tilbud, er selv kjernen i enhetsskoletanken. Enhetsskolen er skolen for alle! Denne skolen er det ikke mulig å gå til uten statlige og nasjonale ordninger.

Barn er ulike når de kommer til skolen, og de skal være det når de forlater skolen. Men alle skal ha like gode vilkår for å lære og utvikle seg mens de går på skolen. Det er dette som kalles for det likeverdige skoletilbud og som er det bærende prinsipp i enhetsskoletanken. Elevene har rett til opplæring som er tilpasset deres evner og forutsetninger. Norsk skole er på denne måten forpliktet til å ta hensyn til hjemmemiljø og lokalkultur. Og det er nettopp denne ulikhet i læringsopplegg som garanterer at de unge får tilnærmet like muligheter for å utvikle sine evner og anlegg og konkurrere på like vilkår.

Utviklinga har nå lenge nok gått i feil retning. Ønsker vi virkelig en skole på det åpne kommunale marked? Lærerorganisasjonene gjør det ikke. Et av våre svar er å gjeninnføre minstestandardene i skolen. Vi må også få et inntektssystem som på en helt annen måte enn nå forplikter staten økonomisk i forhold til kommunene.

Lærernes oppfordring til politikerne er:

Ikke gjør skolens kvalitet avhengig av den enkelte kommunes økonomi!

www.pdf-arkivet.no (2020)

Nytt kristendomsfag: RV i spissen for et religionsnøytralt fag?

Av Ove Bengt Berg

Som et resultat av kampen mot det misjonerende kristendomsfaget fikk vi i 1970 et alternativt fag, livssynsfaget. Dette faget har hatt en oppslutning på rundt 16 prosent i Osloskolene i 1993. Rundt om i landet har faget hatt en variert tilslutning. Mange kommuner har vært så kristendomsvennlige at de ikke har bevilget penger til undervisning i livssynsfaget. Eller de har stilt urimelig høye krav til det antallet elever som må be seg fritatt for at kommunen har villet bevilge penger til undervisninga. Resultatet har blitt at elever enten motvillig har vært med på kristendomsundervisninga, eller at de mest standhaftige elevene har tatt fritimer i stedet for kristendomsundervisning.

Likevel har antall livssynselever økt jamnt hvert eneste år, i følge Statistisk sentralbyrå. Mens det i 1981 bare var 0,45 prosent av elevene som fikk livssynsundervisning, har oppslutninga økt jamnt hvert år fram til oppslutninga på 4,38 prosent i 1993. Når det gjelder fritak for undervisning i kristendom var 1,94 prosent av elevene fritatt i 1985, mens fritaket var på 5,28 prosent i 1993.

Splittinga av elevene der religion og moral har vært tatt opp i undervisninga, har mange sett på som en uheldig situasjon. Slike spørsmål er noe som i skolesammenheng burde være et felles emne for alle elevene i klassen, uavhengig og på tvers av ulikt religiøst syn. Dette allment aksepterte prinsippet er så løst gjennom et religiøst-politisk kupp av Arbeiderpartiet i samarbeid med kristen-Norge. I stedet for et religionsnøytralt fag skal denne felles undervisninga gjennomføres i et kristendomsfag som er mer eller mindre misjonerende. Dette gjelder sjøl om faget heter "Kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering".

Human-Etisk Forbund har ledet en aksjonsgruppe mot det nye faget i samarbeid med organisasjoner som Islamsk Råd og Det Mosaiske Trossamfunn. I Stortinget var det bare SV, Fridemokratene og RV som gikk mot dette nye obligatoriske kristendomsfaget. Det gjelder praktisk talt ikke fritaksmuligheter fra dette faget. Lærere har overhodet ingen fritaksgrunner. Men for eksempel barn med muslimsk bakgrunn **kan** bli fritatt for å pugge Fadervår utenat og å være med på kristne julegudstjenester.

Kampen om innholdet i og fritaksmulighetene for faget er altså tapt på alle måter, og et viktig og riktig fag med økende oppslutning er fjerna.

Det er likevel klart at det spontant og uorganisert vil være foreldre som ikke vil akseptere eller finne seg i å sende barna sine til denne undervisninga, enten det dreier seg om muslimer, jøder eller ateister.

RV må gå i spissen for å boykotte dette faget og tvinge fram et livssynsnøytralt fag. RVere bør holde sine barn borte fra dette faget, og oppfordre flest mulig andre til å gjøre det samme. Det vil være politisk umulig for staten å føre rettssak mot tusenvis av foreldre hvert år for at foreldrene har hindra elevene obligatorisk skolegang. Slike aksjoner er nødvendige ikke bare fordi det er riktig å bekjempe det nye krtistendomsfaget, men for å holde saka varm, støtta minoritetsreligionene i Norge og presse lærerorganisasjonene å ta til fornuft. Hvis staten går til sak mot foreldre som holder barna hjemme fra denne kristenindoktrineringa, er det trolig at Human-Etisk Forbund vil støtte foreldrene juridisk og økonomisk. Vi andre får i tillegg organisere støttekomiteer og eventuelt innsamlinger.

www.pdf-arkivet.no (2020)

En større sammenheng!

Av Jorunn Folkvord

Det skjer så mye innafor utdanningssektoren at det er umulig å få med seg alt, hvis man ikke er heltidsansatt med nettopp det som eneste hovedoppgave. De siste åra er det påtenkt, påbegynt, avblåst og gjennomført så mange forskjellige reformer at man kan lure på om de som har det som heltidsjobb henger med i det hele tatt. I grunnskolen er det skolefritidsordning, skolestart for 6-åringer og 10-årig grunnskole, på videregående nivå er det Reform-94 som snur opp-ned på det meste, og på høgskolenivå har det vært sentralisering, Norgesnett og omorganisering sentralt. I tillegg til dette kommer den nye kommuneloven, som gir kommuner og fylkeskommuner lov til å herje tilnærmingsvis fritt med administrasjoner, budsjett og ansvarsforhold.

Det er i denne suppa at det er viktig at vi ikke mister fatninga, men prøver å finne sammenhengene. Grovt sett kan man si at det vi ser er en markedstilpasning av skolen. I likhet med resten av samfunnet skal skolen bli effektiv, og man beveger seg bort fra tidligere idealer som enhetsskole og at alle skal få tilrettelagt undervisning. I grunnskolen er det vanskeligere å få gjennom disse endringene, så ting tar lenger tid, men med Reform -94 prøver man å gjøre alt på en gang i det videregående systemet.

Grunnlaget for Reform -94

På utsida ser det ut som om grunnlaget for Reform -94 er å gi all ungdom mellom 16 og 19 rett til videregående opplæring, men det er ikke riktig. Grunnsteinen i Reform -94 er å ta fra de over 19 rett til utdanning, og samtidig legge ansvaret på elevene sjøl hvis de mister retten til opplæring før de har fullført.

Det er riktig som forsvarerne av reformen sier, at tidligere var det ingen lovfesta rett til opplæring. Tidligere var det ingen som hadde et juridisk krav på videregående opplæring i Norge, og myndighetene hadde bare en moralsk plikt til å sørge for at alle fikk utdanning. Nå har en særskilt gruppe av de utdanningssøkende (16-19-åringene) fått en juridisk rett til utdanning, mens resten har blitt en salderingspost på trange fylkeskommunale budsjetter. Dette har ført til at antallet elevplasser i videregående skole har sunket med 28% fra 1992 til 1994, hvorav 8% før reformen blei innført (Kilde: «Alle kan ikke bli frisører», en rapport laga av Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning.)

Antageligvis er den viktigste årsaken til at antallet skoleplasser har gått så drastisk ned, at departementet gjennom forskrifter har åpna for at fylkene kan ha en dekningsgrad på 375%. Dekningsgraden angir hvor mange av 16-19-åringene det er plass til. 300% angir at alle 16-19-åringene har plass, forutsatt at alle klasser er fyllt opp. (D.v.s. 100% er akkurat nok plasser til ett årskull) Dette er umulig, ikke minst i et land som Norge, hvor mange klasser ikke kan bli fyllt opp hvis vi vil bevare et desentralisert skolesystem. Før reformen hadde de aller fleste fylkene en dekningsgrad på rundt 400%. Dette skulle gi rom for at elever gikk nye grunnkurs, at noen plasser kunne stå tomme og at overårige elever kom inn, men fortsatt sto tusenvis i kø uten å komme inn. De nye forskriftene har ført til at mange fylker har senka dekningsgraden ned mot 375%, noe som selvsagt ikke gjør det noe lettere for overårige søkere å komme inn.

Inn den ene døra og ut av den andre

Sjøl om den lovfesta retten sikrer at 16-åringene kommer inn på et grunnkurs, sikrer den ikke at de får fullføre. Faktisk gjør den nye retten det vanskeligere for skolelei ungdom som gjerne bruker litt lenger tid på å komme seg gjennom systemet. Loven gir alle 16-åringer 4 år til å fullføre videregå-

www.pdf-arkivet.no (2020)

ende utdanning (gjelder ikke nødvendigvis hele læretida). Hvis du i løpet av disse 4 åra hopper av og begynner på nytt, kan du miste retten til utdanning, og ikke få fullført det du har påbegynt. La oss ta et eksempel:

Kari er 16 år og vil bli blomsterdekoratør, og flaks for henne kommer hun inn på det rette grunnkurset som er grunnkurs for formgivingsfag. Dette har blitt et veldig teoretisk grunnkurs fordi det rommer også frisør, fotograf, skomaker, tanntekniker, typograf, bokbinder, skredder og enda noen til. Kari er lei av meningsløs teori, og vil lære noe konkret, men hun klarer allikevel å holde ut hele året på grunnkurset. Dessverre for henne betyr det at hun har fått dårlige karaktere i enkelte fag. Dette gjør at hun kommer langt bak i køen når det er søking til videregående kurs 1, og Kari kommer ikke inn på blomsterdekoratør, men frisør. Siden Kari ikke vil bli frisør, sier hun fra seg plassen. Hun tar et friår fra skolen i påvente av å komme inn på blomsterdekoratør neste år, og går på folkehøgskole. Året etter kommer hun heller ikke inn på blomsterdekoratør. Hvis ikke Kari tar plassen på frisør VK1, men venter, så har hun formelt ikke rett til mer enn et år til med utdanning. Med andre ord, kan hun risikere å ikke bli ferdig med noen ting i det hele tatt.

Det finnes mange Karier, og ikke alle vil orke å kjempe seg gjennom de sterkt teoretiserte grunnkursa, og mange vil kanskje hoppe av underveis fordi de havner på feil linjer. Etter at man har kommet inn på grunnkurs, har man ingen spesielle rettigheter til opptak på videregående kurs 1 og 2, det er karakterer som bestemmer. De som har best karakterer kan velge og vrake, de andre må ta det de får. Før Reform -94 kunne det også ta lang tid å komme inn på enkelte linjer med få plasser, men du mista ikke retten til utdanning om du ville bruke noen år på å prøve å komme inn.

Ansvarliggjøring er et viktig stikkord når det gjelder Reform -94. Med de nye lovbestemmelsene, så blir det faktisk ditt eget ansvar om du ikke får deg en videregående utdanning. Du fikk jo et tilbud, du tok det bare ikke... Det er ikke lenger myndighetenes ansvar å sørge for at utdanningssystemet holder mål, det er ditt ansvar å tilpasse deg til det som er. Dette gjenspeiler seg også i den pedagogiske metoden som nå er den framherskende i den videregående skolen «Ansvar for egen læring». I teorien skal dette bety at elevene skal få mer innflytelse over undervisninga, og jobbe mer sjølstendig, men myndighetene bruker fraser som ansvar for egen læring som brekkstang for å kutte ned på antall lærere og det faglige nivået i skolen.

Teoretisering av yrkesfag

Teoretisering av yrkesfag er ikke noe nytt. Det er forsåvidt en utvikling som har pågått i hvert fall siden slutten av 70-tallet, og er dermed ikke noe nytt for Reform -94. Det spesielle med Reform -94, er at den gjennomfører en mye sterkere teoretisering på mye kortere tid.

Det er en grunnleggende forskjell i den pedagogiske tankegangen når det gjelder å lære gjennom teori, og å lære gjennom praksis. I samfunnet har praktiske yrker - håndens arbeid, en lavere status en de akademiske yrkene - åndens arbeid. Dette gjenspeiler seg også i undervisningssituasjonen, hvor kunnskap oppnådd gjennom praksis blir sett på som mindre verdifull enn kunnskap oppnådd gjennom teori. Disse forskjellige kunnskapssynene er med på styre utviklinga vekk fra praksis, og styrker posisjonen til til den teoretiske undervisninga. Dette favoriserer borgerskapet og småborgerskapets barn, som oftest har en bakgrunn som setter teoretisk læring i sentrum. Arbeiderklassens barn taper på teoretiseringa, ikke minst fordi det heller ikke er deres teori, men teori basert på borgerskapet og småborgerskapets erfaringer og virkelighet.

Ved siden av det pedagogiske argumentet, er det et annet og mye mer tungtveiende argument for å bygge ned den praktiske undervisninga, og det er at det er så dyrt. Det er få yrkesskoler som har maskiner og utstyr til alle elevene, eller som har utstyr som følger den teknologiske utviklinga. De

www.pdf-arkivet.no (2020)

små klassene (12-15 elever) på yrkesfag, gjør også at undervisninga blir dyrere, og at det lønner seg stort å teoretisere. Følgene av denne tankegangen er at det generelt blir oppretta færre klasser på yrkesfaglige studieretninger, og at flere og flere fag blir teoretisert.

Det siste som øker teoretiseringa er generaliseringa. Med sammenslåinga av grunnkursa, sier det seg sjøl at det blir mer teori og mindre praksis. Når man skal finne fellesnevnere for snekkere, murere og rørleggere, eller for frisører, fotografer og skomakere, blir det det teoretiske grunnlaget som blir viktig. På noen grunnkurs fører det til endel meningløse fag for deler av elevene. Dette gjelder f.eks. kunsthistorie for framtidige frisører og typografer. Samtidig har Reform -94 økt andelen av almenne fag på yrkesfaglige studieretninger. Summen av dette blir dårligere fagutdanning og at flere elever faller ut av overteoretiserte grunnkurs.

Mange står utafor

I dag er jentene i flertall på fire grunnkurs: Allmenne og administrative fag, musikk/dans/drama, formgivingsfag og helse- og sosialfag. De tre siste av disse studieretningene hadde 80% (!) overs-øking høsten 1994, dette er 30% mer enn neste studieretning på statistikken som er hotell- og næringsmiddelfag, hvor det er omtrent like mange jenter og gutter.

Mange av søkerne til helse- og sosialfag er eldre jenter som har brukt noen år på å finne ut hva de vil gjøre med livet sitt. Dessverre for dem betyr dette at de nå er uten rett til opplæring. Til tross for at behovet for fagutdanna folk i helse- og sosialomsorgen er stort, finnes det liten og ingen vilje hos myndighetene til å opprette flere plasser på disse linjene.

80 850 søkte til videregående utdanning i 1994, da inntaket var ferdig sto 15 525 uten skoleplass, dette var i hovedsak elever «uten rett til opplæring». I alt var 43% av søkerne i 1994 uten rett, og av disse var mer enn 60% under 20 år, og nesten halvparten av dem som ikke kom inn søkte på helse- og sosialfag. Disse søkerne har i følge Reform -94 ingenting i det videregående skolesystemet og gjøre, og er derfor ingen offisiell bekymring for myndighetene.

For 1995 er tallene noe bedre. De viser at 7100 av fjorårets søkere ikke fikk plass, av disse var nesten halvparten 20 år og yngre. I alt var det litt over 170 000 som fikk plass i de offentlige videre-gående skolene. Det spekuleres nå høyt om at de ungdommene som i dag er 18-19 er Reform -94 sine store tapere. De tilhører de siste kullene før reformen, og hvis de ikke går rett gjennom syste-met, men faller av underveis, så stiller de bakerst i køen. For mange av dem betyr det at det i praksis er umulig å komme inn.

Antagligvis er det rett at dagens 18 og 19-åringer taper stort på reformen, men det er ingenting som tyder på at ikke dette vil fortsette i åra som kommer. Systemet er bygd opp for at de som faller ut ikke skal komme inn igjen, derfor vil nok ikke historiene om Petter og Trine og Anders og Linda som ikke kommer inn forsvinne.

Utviklinga framover

Det er umulig å si nøyaktig hva som kommer til å skje i åra som kommer. Det er stor motstand mot reformen fortsatt, og spesielt samler motstanden seg på noen fronter. To krav som står sterkt, og som har mulighet til å vinne i gjennom, er kravet om å skille handel- og kontorfag fra almenne fag, og kravet om at grunnkurs formgivingsfag blir delt opp i flere grunnkurs.

Om disse kravene skulle gå gjennom, vil dette alikevel ikke endre retningen på politikken som blir ført når det gjelder videregående skole. Min spådom er at kutta på videregående vil fortsette, og at det faglige innholdet på de yrkesfaglige studieretningene bare vil bli dårligere. Siden vi veit at

www.pdf-arkivet.no (2020)

arbeidsløsheten sannsynligvis ikke vil synke mye i åra som kommer, vil heller ikke behovet for fagarbeidere være for stort til at de det er behov for kan bli opplært direkte i bedriftene. De elevene som ikke får lærlingeplass, men kun utdanning på skolen vil få fagbrev med en reell B-status, og vil sannsynligvi ende opp som fleksibel arbeidskraft som kapitalen kan bruke ved behov.

Det vil bli minimale muligheter for overårige søkere å komme inn hvis ikke Regjeringa helt plutselig legger om dagens politikk. Utviklinga innenfor voksenopplæring peker også på at alle over 19 skal ut av det videregående skoleverket. Dette vil sannsynligvis bety et større marked for private skoler. Først og fremst som et tilbud til de overårige søkerne, men også private yrkesskoler, fordi den offentlige skolen vil gi et dårligere og dårligere tilbud.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Rattsø-utvalget, kommuneøkonomien og Reform 97

Av Finn Olav Rolijordet

* Kampen mot Reform 97 er ikke bare en kamp for 6-åringen.
* Kampen mot Reform 97 er en kamp mot statens økonomiske politikk.
* Kampen mot Reform 97 er en kamp mot privatisering.
* Kampen mot Reform 97 er en kamp mot sentralisering.

Flere kommuner i Norge har tatt opp kampen mot Reform 97 - eller ihvertfall kampen om finansieringen. Dette gjelder også min hjemkommune Gjøvik, som helt på egenhånd uten en eneste RVer i kommunestyret, har havnet i gruppa av de kommunene som har stilt klare krav om full kompensasjon og antyder sivil ulydighet. Mye av årsaken for det er en prinsippiell holdning fra grunnplanet i SP og SV om finansieringen av statlige reformer. Alliansen er imidlertid bredere. Krf er motstander av reformen. Likeså en del verdi-konservative i Høyre.

Arbeiderpartiet er bekymra for kommuneøkonomien og er splitta (?) i synet på reformen. Alliansen har enda en dimensjon, kommuneadministrasjonen er en del av fronten mot statens finansieringspolitikk - rådmannen har forfattet et utmerket "protestbrev" til regjeringen. Rådmenn i kommunene kommer i en skvis i denne saken. Det er nok hyggeligere å være rådmann i en kommune som får nok midler til reformen. Rådmennenes årskonferanse har da også drøftet finansieringen av reformen og mange rådmenns engasjement mot reformen, bygger på en resolusjon fra konferansen.

Viktigst av alt i alliansen mot Reform 97 idag er imidlertid vanlig folks engasjement. RV er prinsippielt mot at 6-åringene skal inn i skolen (se andre kapitler i heftet). Vi mener at 6-åringen skal være i barnehagen og vi har ikke slukt agnet om "at de pedagogiske intensjonene" vil bli ivaretatt i reformen. Vi samarbeider med andre med samme syn. Det er etablert er bevegelse som heter "Foreldreaksjonen for 6-åringen", foreldreutvalgene er aktivitet og Norsk Lærerlag har krevd at reformen utsettes. Rød Valgallianse har stilt seg i spissen i kampen mot reformen i de kommunene der vi er representert.

Disse alliansene finner du igjen i de fleste kommunene. I de kommunene der Arbeiderpartiet blir splitta på saken, mener jeg dette er uttrykk for at ikke alle i AP vil være med på den politiske utviklinga mot uhemmet liberalisering av samfunnet som Arbeiderparti-ledelsen kjører.

For å klare å vinne igjennom i kampen for 6-åringene, mot reform 97, mot undergravinga av enhetsskolen, er det nødvendig å se på den økonomiske samfunnsutviklinga. Denne artikkelen handler om en slike sammenhenger.

Nei til Rattsø-innstillingen

Men først tilbake til kommuneadministrasjonen. Rattsø-utvalgets delinnstilling nr 1 om "et nytt og rettferdig inntektssystem for kommunene", har brakt mange rådmenn igjen ut på den politiske arena. Rådmannen i Gjøvik, (Kari Blegen, ledet Blegenutvalget som la fram innstillingen om Reform 94) har i en Synspunkt-artikkel i lokalavisen tatt et uforbeholdent standpunkt for Rattsø-utvalgets innstilling. Blegen er rådmann i en kommune som vil tjene stort på at utvalgets forslag får gjennomslag.

Rådmenn og ordførere i flere kommuner som vil tjene på Rattsø-utvalgets forslag har gått ut med

www.pdf-arkivet.no (2020)

støtte, noen vil til og med lage en ja-aksjon. Lokalpolitikere må ikke la seg rive med av positive rådmenn. Det er all grunn til å gå imot Rattsø-utvalget også for politikere i "vinner-kommunene". Opinionen lokalt må presse sine kommunestyrerepresentanter. Vi må se Rattsø-utvalget som en helhet og ikke fra snevre kommuneinteresser i dagens situasjon. I kjølvannet av Rattsø-utvalget ligger ytterligere sentralisering, kutt i velferdstilbudene i kommunesektoren, kommunesammenslåinger og økt arbeidsledighet i byene. Mer om dette etterhvert.

Skjev fordeling?

Rattsø-utvalget ser ut til å ha lagt grunnlaget for en ny myte. Det har oppstått skjevheter i finansieringen til norske kommuner fra staten fordi det har vært en næringsmessig og befolkningsmessig utvikling de siste årene som har ført til at bykommuner ikke får sin rettmessige del av de statlige overføringene. Bare vi da lager et system som fanger opp at både arbeidsplasser og folk har flyttet inn til pressområder, blir kommuneøkonomien rettet opp og vi får løst de mange oppgavene innenfor eldreomsorg og skole.

Dette er bare delvis riktig - og det er heller ikke så enkelt.

I bånn må det ligge en forståelse for at de statlige "overføringene" til kommunene ikke er tilstrekkelige samme hvordan de fordeles. Nye oppgaver har blitt påført kommunene uten at midlene har fulgt med - det siste eksempelet på det er 6-åringsreformen. Den lille stormen det har vært mot regjeringa på finansieringen av reformen, viser nettopp dette. Denne virkeligheten er uavhengig av skjevheter i fordelingssystemet.

Offentlig sektor angripes

Det er veldig viktig å se på angrepene på offentlig sektor. Privatisering og AS-ifisering lanseres fortløpende. Televerket har kommet lengst. Postverket og NSB står for tur. Rundt hjørnet ligger ytterligere angrep på helsesektoren, med etablering av flere private tilbud. Deretter kommer skolen - hvem vil vel ha unga sine på en fattig offentlig skole dersom du har råd til å ta dem inn på en privatskole? Det ideologiske grunnlaget for denne utviklingen er lagt fra begynnelsen på 80-tallet da den såkalte høyrebølgen kom. Reaksjonære jappete økonomer, dupert i at markedet visstnok skal fungere rasjonelt som styringsmekanisme, ble produsert på løpende bånd og har blitt lydige tjenere for borgerskapet i stat og kommune.

Det økonomiske grunnlaget ligger i nivået på den norske kapitalismen - oljenasjonen blir mer og mer en imperialistmakt der norske konsern etablerer seg over hele verden uten skrupler slik tilfellet er med Statoil i Nigeria. Brudd på menneskerettighetene og offentlig henrettelse av opposisjonen må ikke forstyrre norske forretninger. Kapitalismens profittjag har ført til agressiv satsing i utlandet - og det er slutt på fordelingspolitikken hjemme. Kapitalens krav til avkastning - profittbegjæret - fører uunngåelig til privatisering av offentlig sektor.

Bedriftsøkonomiske prinsipper blir lagt inn i tenking og behandling av økonomien i offentlig sektor. Det er full jubel rundt omkring i norske kommunestyrer når de har fått overskudd på sine regnskaper, da er den økonomiske handlingsfriheten gjenerobret - selv om alle vet at skolebygget forfaller, det er for få barnehageplasser og sjukehjemsplasser, kommunens veier holder på å gå i oppløsning. Det blir sagt fra merkedsliberalistene at offentlig sektor legger altfor stort beslag på verdiskapningen i dette landet - det har vært en del av det ideologiske grunnlaget til offensiven for privatisering. Rattsø-utvalget bygger ytterligere opp under angrepene på offentlig sektor.

Utviklinga av kommuneøkonomien

Statsbudsjettet for 96 la opp til at økningen i kommunesektoren skal ligge på nivå med prisstignin-

www.pdf-arkivet.no (2020)

gen - altså ingen realøkning selv om kommunene får nye oppgaver. Den veksten som har vært i norsk økonomi, har ikke blitt tatt ut i kommunesektoren. Disse tallene fra Nasjonalbudsjettet sier sitt, vekst i %:

	1989-93	1994-96
BNP	2.0	4.7
Privat forbruk	1.2	3.4
Kommunalt forbruk	2.3.	1.5

EU-tilpasning og kommersialisering av offentlig sektor har ført til at samtidig med at veksten i landets totale økonomi er mer enn fordoblet, er veksten i den kommunale økonomien redusert kraftig. Samtidig vet vi at den norske staten sin formue vokser helt uavhengig av etableringen av det såkalte oljefondet. Det er ikke mangel på penger i samfunnet som gjør at kommunesektoren stagnerer. RV påpekte i juni 95 i forbindelse med revideringen av statsbudsjettet at statens formue på det tidspunktet var på 255 mrd (Kilde: Revidert nasjonalbudsjett side 2/3). For årene 95/96 er det forventet at offentlig forvaltning kommer til å øke sitt overskudd med 34,5 milliarder kjøpekraftige norske kroner!

Rammefinansieringssystemet.

Fra 1986 ble det innført et nytt inntektssystem for kommunene. Alle overføringene skulle komme ubundet i en pott. (Se forøvrig artikkelen "Skole på det åpne kommunale markedet!"). Overføringene til kommunene gjennom rammefinansieringsordningen består av fire tilskudd.

- Inntektsutjevnende
- Utgiftsutjevnende
- Skjønnstilskudd
- Nord-Norge tilskudd

I tillegg blir det gitt øremerkede tilskudd, f.eks driftstilskudd til barnehager. Rattsø-utvalget ønsker å fjerne de øremerkede tilskuddene, bortsett fra på noen få områder som f.eks spesialundervisning. Driftstilskuddet til barnehagene skal fjernes ved å overføres til inntektssystemet.

Utviklingen av de øremerkede tilskuddene har vært:

1992	15 mrd 397.mill
1993	16 mrd 649 mill
1994	16 mrd 132 mill
1995	17 mrd 920 mill
1996	19 mrd 655 mill

Det har altså vært en viss økning. Disse midlene skal etter Rattsø-utvalgets forslag da gå inn i rammefinansieringssystemet. Midlene skal inn i den store pakka og blir vanskeligere å identifisere og kan bli "borte".

Skattefordelingsfondet - Staten trekker seg ut.

Noe av kommunens inntekter kommer via Skattefordelingsfondet. Det er nå blitt klarlagt at staten har et sugerør ned i kommuneøkonomien gjennom tapping av Skattefordelingsfondet. Kommunene finansierer sine egne overføringer gjennom Skattefordelingsfondet på den måten at statens andel de siste årene har blitt mindre, ja faktisk er det sånn at staten tar ut fra fondet i 1996. Dette blir klart dersom man tar for seg innbetalingene til Skattefordelingsfondet og fordeling mellom tilbakeføringer til kommuner og fylkeskommuner på den ene siden og det som har gått inn i statskassa på den andre siden. RVs kommunepolitiker i Bergen, siviløkonom Torstein Dahle, har foretatt denne beregningen. Følgende tall framkommer:

www.pdf-arkivet.no (2020)

INNTEKTSUTJEVNENDE TILSKUDD

	I mill kroner	I % av Skatte-fordelingsfondets utbetalinger	Andel av utbetalingene som går til å styrke statsbudsjettet
1990	8.928	62,9	37,1
1991	9.185	58,5	41,5
1992	9.750	47,8	52,2
1993	9.850	39,3	60,7
1994	10.108	32,0	68,0
1995	10.171	25,8	74,2
1996	11.255	25,5	74,6

Tallene viser at de av skattefordelingsfondets utbetalinger som går til å styrke statsbudsjettet har økt meget sterkt de siste årene.

UTGIFTSUTJEVNENDE TILSKUDD

		Herav dekket ved overføring fra Skattefordelingsfondet til statsbudsjettet. Tall i mill.	
1990	32.106	5.267	16,4%
1991	31.702	6.514	20,5%
1992	32.738	10.650	32,5%
1993	30.847	15.240	49,4%
1994	31.715	21.500	67,8%
1995	32.281	29.200	90,5%
1996	32.057	32.800	102,3%

Tallene viser at statens eget bidrag til rammeoverføringene til kommunesektoren nå er fjernet helt. Staten tar faktisk mer fra skattefordelingsfondet enn det som legges inn i de utgiftsutjevnende tilskuddene.

Det er viktig at folk forstår denne utviklinga og reiser en storm av protester. At nabokommuner skal krangle seg imellom som en følge av Rattsø-utvalget, er en avsporing. Kommunene må stå sammen i kritikken av denne utviklingen - at staten trekker seg ut.

Et poeng i Rattsø-utvalgets delinnstilling er at overføringene skal vris fra utgiftsutjevnende til inntektsutjevning. Begrunnelsen for dette er først og fremst at finansieringen av kommunesektoren bør ha en viss lokal forankring. Konsekvensene av dette er for lite belyst. Det kan bety at lokalt skattegrunnlag og lokale avgifter vil spille en større og større rolle i kommunenes inntekter med et sterkere statlig press på økte avgifter. Det kan bety økt privatisering.

Konklusjonen på gjennomgangen av utviklingen av skattefordelingsfondet, er at staten gradvis trekker seg ut av finansieringen av kommunene, for å sikre at det ikke blir realvekst. Framtida for de øremerkede midlene forsterker dette.

Kommunesammenslåinger.

Da Christiansen-utvalget la fram sin innstilling om endringer i antall kommuner og fylker, vakte det en slik storm av protester, at planene ble lagt på is. De foreslo en halvering av antall kommuner. Herr Rattsø satt i Christiansen-utvalget og en ser klare linjer til denne innstillingen. Det har vært

www.pdf-arkivet.no (2020)

kamp om kommunesammenslåinger. Et eksempel på det er stor-kommunen Fredrikstad der det fremdeles er folkelige krefter som vil ut igjen av storkommunen. Det er dermed et tankekors at nettopp Fredrikstad er en vinnerkommune i Rattsø-utvalget. Kommunesammenslåinger skal nå lønne seg. Rattsø-utvalget satser på "frivillighet". Det sies helt klart "For å stimulere til frivillige kommunesammenslutning som over tid kan gi økonomiske gevinster i administrasjon og tjenestetilbud, samt bedre betingelser for samfunnsutbygging, foreslår utvalget.....osv". For en markedsliberalist er dette vakker musikk - for en som vil forsvare distriktpolitikken, opprettholde bosettingen og stå imot sentraliseringen, bør det ringe noen varselklokker.

Men bildet er klarere. På NHOs årskonferanse innledet professor Rattsø og ga klar melding om å slå sammen kommuner og kutte i skolesektor og administrasjon for å spare penger. Han mente videre at Norge har alt for dyr grunnskole, den må bli billigere. Sparemenyen hans er:

- privatisering
- konkurranseutsetting
- valgfrihet (f.eks fritt skolevalg)
- fristilling av institusjoner
- incentivordninger (belønne de dyktige)
- målstyring og resultatvurdering

(referert i KommunalRapport nr 1/96)

Summen av alle disse momentene blir at Rattsø-utvalget er en viktig del av høyrekreftene i samfunnet som vil legge ned offentlig sektor, privatisere sjukehus, skoler og eldreomsorgen. Ja til Rattsø-utvalget er ja til markedsliberalisering og fortsatt oppbygging av en rik stat på bekostning av fattige kommuner.

Rød Valgallianse og kommuneøkonomien

Det er i kommune-Norge du finner velferdstilbudene. Solid økonomi i alle kommuner er grunnleggende for å ivareta og bygge ut de offentlige tjenestene og tilbudene. Det er riktig at en rekke store kommuner får for lite penger. Men det er ikke riktig at noen små får for mye. Det er overføringene til de fattige kommunene som må økes. RV er for mer øremerkede midler, mer statlige overføringer. RV vil bruke av rikdommene i samfunnet for å sikre det. RV sin linje har alltid vært å skattlegge de rike (hardere) og bruke av statens formue til å løse kommunale oppgaver. Vi er imot egenandeler - som vi kaller skatt på sjukdom. Årlig utgjør det ca 10 milliarder kr, dvs mer enn toppskatten på høye inntekter og nær halvparten av statens skatteinntekter på petroleumssektoren. RV har fremmet forslag om å endre lover og regler slik at pensjonister og lønnstakere som har dårlig råd, skal betale mindre enn idag. Samtidig foreslår RV en del skatteskjærpelser for de som er svært rike. Ingen av de rike vil bli ruinert om RVs forslag ble vedtatt. De vil ikke engang miste rikdommen sin. De vil bare bli nødt til å yte litt til samfunnets felleskasse. RV vil ha slutt på at Norge skal være et skatteparadis for de store kapitalistene. RVs forslag gir inntekter til staten på 46,1 milliard og til kommunesektoren på 11,5, milliarder. (Les mer om dette i "RVs forslag til statsbudsjettet 96 - Det er ikke penger det står på").

Stå sammen mot Reform 97

Det har altså blitt reist en liten proteststorm mot Reform 97. Norske kommuner har gjort bitre erfaringer med andre reformer - Ansvarsreformen (HVPU) ble dyr. Deler av motstanden går på reformen i seg sjøl - største delen av motstanden går på usikkerheten om den statlige finansieringen. Rød Valgallianse er imot at 6-åringene skal inn i skolen, og vi har derfor vært meget aktive i å få utsatt reformen. Det er mange som har engasjert seg rundt kravet om utsettelse. RV samarbeider med alle krefter i denne kampen, fra foreldreutvalg til Høyrefolk i kommunestyrene. Vi mener at foreldrene og andre som bryr seg om barns oppvekstvilkår, må legge press på kommunepolitikere for å kreve utsettelse.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Rød Valgallianse mener det er viktig at folk ser helheten i utviklinga av norsk kommuneøkonomi og vi mener at dette har stor betydning for kampen for skolen.

Rød Valgallianse mener at det er viktig at folk ser sammenhengen med hele samfunnsutviklinga, bl.a. innføring av ny kommunelov og utviklinga av lokaldemokratiet.

Rød Valgallianse mener at det er viktig å reise kommune-Norge til kamp mot statens politikk.

Rød Valgallianse mener at kampen mot 6-åringene i skolen, mot raseringa av enhetsskolen, mot sentralisering og kampen mot markedsliberalismen bærer i seg elementer av kampen for et annet samfunn.

Omlegginga av norsk skole - EU-tilpassing?

Av Solveig Aamdal

Omlegginga av norsk skole har kommet langt. Reform -94, reformen for den videregående skolen er gjennomført, og nå er det den store reformen for grunnskolen, Reform -97, som står for tur. Reform-94 er helt klart en reform som skaper en dårligere og billigere skole, samt at reformen åpner for privatisering. Men har disse reformene noe med EU-tilpassing å gjøre?

Det er et problem at den norske regjeringa gjennomfører omlegginga av norsk politikk i en slik fart at det er vanskelig å få oversikt over hva som er en følge av EØS-avtalen, hva som er EU-tilpassing generelt og hva som er vanlig reaksjonær politikk. Men ser vi på EUs planer for utdanning, ser vi sammenhengen mellom det som skjer i Norge og det som skjer i EU.

Innafor EU-systemet er utdanning et nasjonalt anliggende. Likevel sies det i unionstraktatens kapittel 126 og 127 at Unionen kan bidra til utviklinga. Planen for utdanninga i EU er at privatiseringa skal økes og at næringslivets innflytelse skal styrkes. EU har nå kommet med en hvitbok om utdanning. Den heter "Towards the Learning Society" og er kommisjonens hvitbok om utdanning og yrkesut- danning. Den er bilag til Europa-utvalget nr. 235 i 1995/96. EU har i tillegg utnevnt 1996 til "det europeiske år for livslang læring".

EUs begrunnelse for at hvitboka kommer nå, er følgende:
- informasjonssamfunnet kommer for fullt
- økonomien internasjonaliseres
- det kommer mange nye teknologiske nyskapninger.

Utifra dette slår hvitboka fast at undervisning er av avgjørende betydning viss folk skal ha mulighet til å forholde seg til de nye utfordringene. Hvitboka inneholder også sosiale betraktninger. Utstøting av sosiale grupper som ikke følger med, nevnes. Det foreslås, for å bøte på dette, at en større grad av midlene settes inn på utdanning i storbyene, hvor de sosiale problemene er størst. Hvitboka slår fast at alternativet til å utdanne folk i storbyene, er så store konflikter at de kan bane veien for en autoritær politistat.

Utdanninga skal i følge hvitboka være brei, yrkesretta, framtidsretta, hindre sosial utstøting, sikre kunnskaper i minst tre EU-språk. Allmenndannelsen skal gjøres til en viktig byggestein for "den europeiske bevissthet". Derfor må undervisninga i generelle fag opprioriteres, det er viktig å ha et felles europeisk grunnlag. Kommisjonen beklager mangelen på felles referanserammer. Som et

www.pdf-arkivet.no (2020)

eksempel på de begreper som enhver god europeer bør gjenkjenne som felles arvegods, nevnes begrepene "å bære et kors" og "Babels tårn". Europeere bør altså helst ha en kristen bakgrunn.

Kommisjonen vil og, gjennom utdanning, skape mer fleksibilitet. Det er viktig at utdanninga er slik folk kan skifte mellom ulikt type arbeid. Er det noen som ser sammenhengen med Reform -94 her? I følge kommisjonen betyr dette at adgangen til utdanning skal økes, og at begrepet utdanning skal skal gjøres breiere og ikke være forbeholdt de tradisjonelle utdanningsinstitusjonene. Næringslivet skal tilby flere former for utdanning, og det skal opprettes nettverk hvor folk kan undervise hverandre. Det kalles i hvitboka "Local knowledge exchange networks". Dette presenteres som desentralisering og økt fleksibilitet. Jeg vil heller kalle det privatisering. I følge Reform -94 skal lærlinger nå to år ut i bedrift. Videregående kurs 2 skal innafor yrkesfag fjernes. De pengene som spares, overføres til de bedriftene som tar inn lærlinger. Lærlingene får ikke lønn for hele læretida, halve tida er verdiskaping, halve tida opplæring. Og da blir naturligvis lærlingelønna halvert. Kommisjonen og medlemslanda skal drøfte hvordan man, bl.a. ved hjelp av skattefordeler, kan motivere bedrifter til å satse på utdanning. Hvitboka sier klart at den ønsker å trekke inn næringslivet fordi det kan forhindre middelaldersk og irrasjonell skepsis til konsekvensen av moderne teknologi.

Kommisjonens hensikter for omlegging behandles også i hvitboka. Det skal skapes en "Europeisk kvalitetsutmerkelse". Denne utmerkelsen skal gis til de skolene som sikrer elevene gode kunnskaper i tre fremmede EU-språk. De skolene som får et slik kvalitetsstempel, skal få større økonomisk større, også **fra de lokale myndighetene**. EU skal altså inn og styre den lokale tildelinga til skolene. For å sikre fleksibiliteten og mobiliteten må utdanninga i de forskjellige landa gjøres mest mulig lik. De som går på skole, skal få et personlig kort som skal være felles for alle EU-land. Her skal det står hva slags eksamener den enkelte har, også utdanning som er tatt utafor det tradisjonelle systemet.

Hvitboka perker også på problemer som finnes innafor EU. Men løsninga deres er å bruke disse problemene til å bygge opp en felles europeisk identitet, å gjøre utdanninga i hvert enkelt land så lik at fri flyt av arbeidskraft vil være enklere, å øke næringslivets innflytelse på utdanninga, å privatisere der det er mulig, og dele skolene i A- og B-lag. (Og sikkert resten av alfabetet også.) Når utdanninga gjøres mer lik, vil utdanning som tar hensyn til nasjonale forskjeller blir borte. Det er f.eks. ikke nødvendig med fiskerifagutdanning i de fleste landa, en slik utdanning kan derfor fjernes fra den ordinære undervisninga, og settes ut i næringslivet i de landa som har behov for det. Den offentlige skolen vil bli dårligere og billigere, midler overføres til næringslivet for at de skal ta seg av undervisninga. Den sammen utviklinga ser vi i Norge. Sammenhengen er klar.

Denne artikkelen bygger på "Kommisionens Hvidbok om uddannelse og erhvervsuddannelse mod lærdomssamfundet ("Towards the Learning Society")", bilag til Europa-udvalget nr 235 (1995/96), og en artikkel i Dagbladet Arbejderen av Jesper Morville.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Hernes og lokalsamfunns Noreg

Av Olav Randen

Ein av dei fremste tenkjarane i vår tids Noreg er antropologen Thomas Hylland Eriksen. Ikkje fordi han er ein spesielt gløgg kar, men fordi han formidlar ein tanke som det offisielle Noreg liker. I artikkel etter artikkel spissformulerer han tanken med eit sitat som Salman Rushdie visstnok er opphavsmannen til: Det er tre som har røter, ikkje folk. I denne artikkelen vil eg vise at påstanden frå denne tenkinga ligg under den omforminga av norsk skolepolitikk som undervisningsminister Gudmund Hernes arbeide med.

Sidan omgangsskoletida har norske bygde- og bykommunar vore delte inn i skolekrinsar. Vanlegvis har skolekrinsane falle saman med valkrinsane og med folketeljingskrinsane. Dei har vore einingane for lokal organisering, for jule- og nasjonaldagsfeiring, for barneidrett og ofte for vaksenidrett og for grendemøte og -utval. Skolen og andre forsamlingshus eller grendehus eller bedehus har vore samlingsstadene. Tusentals arbeidstimar er lagde ned i dugnad for grendene. Lokale band har vore sterkare i bygde-Noreg enn i byane, som vanlegvis har hatt større gjennomtrekk. Men også i Oslo seier folk at dei har røtene sine på Tåsen eller Kampen eller Ruseløkka og ikkje berre i Oslo.

Noverande mønsterplan for grunnskolen, Mønsterplan -87, legg vekt på at mykje av undervisninga skal starte ut frå det lokale. Får dette utgangspunktet skal elevane utvide perspektiva til nasjonale og til globale spørsmål. "Lokale forhold kan brukast som utgangspunkt for å arbeide med tema som har eit vidare og meir generelt perspektiv", står det. Frå måling av surstoffinnhaldet i bekken heime kan dei små byggje opp forståeinga for at liv i vatn og hav er utsett og lære om utslepp av skadelege stoff inaturen, drivhuseffekten og holet i ozonlaget. For at dette skal gjennomførast, gjev planen rom for lokalt læreplanarbeid og fleksibilitet. Planen blir difor kalla ein mønsterplan eller ei rettesnor og ikkje ein detaljplan. For dei ulike faga blir det lagt treårsplanar, ein for småskolen, ein for storskolen og ein for ungdomsskolen.

Frå romslege treårsplanar til stramme årsplanar

Hernes gjekk ikkje i ord vekk frå det lokale utgangspunktet for undervisning, men han gjev ikkje lenger rom til det. Frå hans hand var nemninga mønsterplan bytt ut med det strammare læreplan. Den nye læreplanen og dei nye planane for enkeltfaga er så omfattande og detaljrike at skolane ikkje får tid til å arbeide ut frå lokale forhold. Tida går med til å fylle alle elvhovuda med fellesstoffet. Dei nye planane er årsplanar og ikkje treårsplanar.

Vi kan ta fjerde klasse i det nye faget som kallast kristendom som døme. På dette årssteget og på to veketimar skal elevane, som altså tilsvarar noverande tredjeklassingane fordi seksåringane skal inn i skolen, lære om Sodoma og Gomorra, om Daniel i løvehola, om Jonas i kvalfiskens buk, om Bileams esel, Rut og Boas og David og Saul, om den rike unge mannen, Jesus og Marta og Maria, tollaren Sakkeus, Frans av Assisi, Albert Schweitzer, Mor Teresa og Annie Schau, for å nemne somme av dei personane som er omtala. Attåt skal dei på dette klassesteget lære å vere vakne andsynes andres behov og ønske, å gje ros og oppmode og å ta ansvar for andre, deriblant yngre elevar. Det er vanskeleg å skjøne anna enn at når læreboka med desse personane og temaa og omlag like mange tema til av same slaget er gjennomgått på ein slik måte at stoffet sit hos niåringane, er skoleåret omme og vel så del. Då nyttar det lite for lærarar eller foreldre å seie at akkurat denne klassen av spesielle omsyn burde lære om forholdet mellom generasjonane eller om forholdet til etniske minoritetar eller til innvandrarar. For dette er femteklasse- og ikkje fjerdeklassepensum.

Foreldra kan velje skolekrins

I dag skal elevane "skrivast inn ved skolen dei soknar til". Framlegget til ny lovgjeving om opplæring, med undertittelen "... og for øvrig kan man gjøre som man vil" henta frå politimeister Bastian i Karde-

www.pdf-arkivet.no (2020)

momme by, overlet til foreldre å gjere som dei vil gjennom at dei kan velje kvar ungane skal gå på skole. Foreldre som er misnøgde med skolen eller undervisninga eller miljøet i ein krins, kan altså flytte ungen sin til ein annan krins, stundom også til ein annan kommune. Ei slik nyordning gjer at elevar blir tekne ut or sine miljø. Vi kan i verste fall få vest- og austkantskoler i mange kommunar. Og med elevar frå fleire lokalsamfunn dett mykje av grunnlaget for undervisning ut frå lokale forlhold bort.

Men også kommunane kan gjere som dei vil. Alt i noverande grunnskolelov blir det opna for at kommunar kan vedta å gå vekk frå ordninga med faste skolekrinsar og over til såkalla flytande krinsgrenser. Dersom barnetalet i ein krins er stort nokre år og grannekrinsen har lågt barnetal desse åra, kan elevar flyttast for å fylle opp skolane. Dette blir vidareført i lovutkastet. Ut frå økonomi og ønske om ressursfordeling skal kommunen har rett til "å fordele elevene mellom de tilgjengelige offentlige skoler". Slik blir skolekrinsane svekte som grunneiningar i samfunnsorganiseringa.

Folk flytter ikkje meir

Kvifor legg statsråden så stor vekt på felles lærestoff framfor lokalt og på fast framfor tilpassa lærestoff? Og kvifor vil han utvatne eller oppløyse skolekrinsane? Ein grunntanke attom er at folk flytter mykje meir enn før. Undervisninga må tilpassast dei sterkare flyttestraumane, slik at den utflyttande eleven skal kunne gå rett inn i den nye klassen. Dessutan seiest det at folks lokale identitet er mykje veikare no enn for tjue år sidan, og det må skolen ta omsyn til.

Men flytter folk meir enn før? Vi kan jamføre siste året vi har statistikk for, 1993, med eit tidlegare år, til dømes 1974. I 1993 flytte 127.000 personar eller ein av 34 nordmenn inn i norske fylke. Av desse kom 95.000 frå andre fylke og 32.000 frå utlandet. I 1974 flytte 139.000 personar inn i fylke. Av desse kom 120.000 frå andre fylke og 19.000 frå utlandet.

I 1993 flytte ein av 26 nordmenn frå ein kommune til ein annan, medan ein av 21 nordmenn flytte over ei kommunegrense i 1974. Men dette talet kan ikkje jamførast direkte på same viset som flyttingane over fylkesgrensene, fordi det har vorte færre kommunar.

Større mobilitet ei målsetjing?

Altså flytter ikkje folk meir enn før. Så langt har det heller ikkje vorte lagt fram politiske planar i Noreg for at folk i framtida skal flytte meir. Tvert om har ei målsetjing vore å redusere flyttinga og i staden skaffe arbeidsplassar der folk bur. Dette skil oss frå EU-landa, der ei rekkje dokument frå kommisjonen og andre sentrale organ om den frie arbeidsmarknaden ser auka mobilitet som ei politisk målsetjing. Med EØS er vi innanfor den felles arbeidsmarknaden i EU.

Men flyttinga er berre halve spørsmålet, dei lokale banda er andre halvdelen. Og desse blir svekte etter kvart som folk reiser meir og får heile verda inn i stova med aviser og fjernsyn, innvender somme. Det finst teikn som tyder på det. Men både i vårt og i andre land finst også teikn som tyder på det motsette, at folk blir stadig meir opptekne av og dreg på leit etter røtene sine. La meg ta eit utanlandsk døme, frå den tyrkiske forfattaren Orhan Pamuk som på eit møte i PEN-klubben sa det slik:
"Tyrkarane i dag er besette av spørsmålet om identitet. Slik går det når moderniseringa avskjer eit folk frå fortida si."

Det er vanskeleg å finne pedagogiske grunnar for dei endringane i lærevilkår i Noreg som no er i ferd med å bli gjennomførde. Det er også vanskeleg å finne sosiale grunnar for å svekkje eller rive vekk lokalsamfunnsband som vi har hatt i hundreår i dette landet. Det er difor grunn til å tru at målet med endringane er andre enn å få til ein fornuftigare pedagogikk og ein betre sosial struktur. Det er grunn til å tru at norske styresmakter med tidlegare undervisningsstatsråd Gudmund Hernes på eiga hand har overteke målsetjinga frå EU om auka mobilitet og at dei legg opp til ein skolepolitikk som skal hjelpe dei å nå dette målet.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Situasjonen i Oslo.

Oslo, Norges største by, har kommet veldig kort i planleggingen av gjennomføringen av grunnskolereformen. Vi har valgt å vie Oslo spesiell oppmerksomhet i dette heftet. Økt engasjement i Oslo for å få utsatt reformen vil ha stor betydning for om det faktisk er mulig å få vedtatt en utsettelse. Kravet må imidlertid reises i hele landet.

Vi begynner med hva byråd Signe Horn svarer Rød Valgallianse i et notat pr 29.1.96:

Gjennomføring av 6-årsreformen i Oslo

Spørsmål fra Berit Jagmann (RV) vedrørende gjennomføring av 6-årsreformen i Osloskolen, hvor representanten stiller følgende spørsmål:
"Har byråden informert departementet om hvor kort planlegging og bygging har kommet, og om hvilke nødløsninger som må tas i bruk og om hvordan sentrale talspersoner for Osloskolen vurderer situasjonen."

Byråden svarte blant annet:
"Jeg vil ikke legge skjul på at kommunen står ovenfor store utfordringer frem til skolestart 1997. I budsjettet for 1996 er det lagt inn nærmere 850 millioner til utbygging av grunnskolen som følge av reform 97 og den generelle elevtallssøkningen. For å kunne få gjennomført reformen må vi bygge flere nye skoler, gjenåpne tidligere stengte skoler og utvide eksisterende skoler. Dette innebærer at vi ikke kan få helt optimale løsninger ved samtlige skoler høsten 1997.
(-)
Som nevnt ovenfor vil det ved noen skoler bli etablert midlertidige løsninger, slik at alle elevene skal få plass. Permanent utvidelse vil bli gjennomført så raskt som mulig i henhold til planer og budsjettvedtak."

Situasjonen i Oslo burde tilsi at byråden var litt mer bekymret, for å si det mildt.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Skole-krise i Oslo

Av Anne Minken, RVs bystyregruppe

Byrådets såkalte storsatsing på skole i 1996 budsjettet er helt utilstrekkelig i forhold til det som trengs før 6-åringene begynner på skolen høsten 1997. Bare for å ferdigstille de drøyt 30 byggeprosjektene som står på årets budsjett, må det bevilges over 650 mill kroner til neste år. I tillegg er det rundt 50 andre skoler som også trenger tilbygg og utvidelser i følge skolesjefens skolebehovsplan og skolenes og bydelens høringsuttalelser. Det er behov for minimum fem flere nye skoler, og minst det dobbelte hvis en vil unngå mammutskoler med 7-800 elever. Behovene for mer skoleplass er regnet ut etter en prognose for elevvekst som gir 10 000 flere elever i grunnskolen i 1997. Men de faktiske tallene for førskolebarn tyder på at elevveksten blir på vel 13 000 elever. I løpet av neste 10-årsperiode er anslaget en elevøkning på 18 000 elever.

Byrådet har ennå ikke lagt fram totalkostnadene ved Reform 97. I andre kommuner som har startet planleggingsarbeidet i tide, er det klart at Regjeringas løfter om statlig fullfinansiering ikke vil holde. I Kristiansand og Rælingen har de tatt konsekvensen av dette og sagt klart fra at kommunen ikke vil gjennomføre reformen, hvis ikke Regjeringa og Stortingsflertallet holder løftene sine.

Pengemangel blir ganske sikkert et stort problem. Men det største problemet for Oslo-skolen nå er at tida til å forberede 6-åringsreformen er i ferd med å løpe ut. Skolebygging krever tid til forberedelser og planlegging. Riktig nok skryter skolemyndighetene av at de klarte å bygge Kringsjå skole på fem måneder. Men prisen for skolebygging i hurtigtogsfart er høy. Presseoppslag om døgnkontinuerlig arbeid, råkjør med overtid og politianmeldelser fra arbeidstilsynet, sier litt om hva det koster. Først seinere får vi merke resultatene i form av dårlig inneklima og dårlig planlagte skoler.

Resultatet vil bli nødløsninger som vil skape et utrygt og dårlig skolemiljø både for 6-åringene og for alle de andre elevene i grunnskolen. I skolebehovsplanen er det listet opp hvilke kriseløsninger som må tas i bruk: «Ambulering», dvs. at det blir slutt med at hver klasse har sitt faste klasserom og eleven sin faste arbeidsplass, «utvidet skoledag», dvs. ettermiddagsskole, og det som kalles «fleksible sambruksløsninger». Slike løsninger finner vi mange eksempler på i skolen allerede i dag.

Det dreier seg bl.a. om bruk av handicaptoalettet som lagerplass, bruk av skolebiblioteket og musikkrommet som klasserom, tilbud for 6-åringer i kjellerlokaler og bruk av gjennomgangsarealer som grupperom for spesialundervisning. For å kunne dytte skolestarterne inn der hvor det finnes en ledig plass, vil det bli stadige forandringer i skolenes inntaksgrenser. Dette betyr at foreldre og barn aldri vil kunne vite hvilken skole de tihører og at mange barn ikke får gå på skole i nærmiljøet sammen med søsken og lekekamerater.

Reform 97 vil føre til mye større skoler enn vi har i dag. Mange skoler vil få 7-800 elever. Skolegårdene som allerede er svært trange mange steder, vil bli enda trangere på grunn av paviljonger og tilbygg. Svært mange er bekymret for den økende skolevolden i Oslo. Å stue skolelever sammen som burhøns, er det samme som å be om flere hakkekyllinger og mer vold.

Det forrige bystyret sto for en ekstrem strutsepoltikk i forhold til å bygge ut skolene for å kunne ta i mot både 6-åringene og et sterkt økende elevtall. Det ser ut som om det nye bystyret fortsetter å drive skolepolitikk med hodet i sandhaugen. Bystyret vil sannsynligvis ikke behandle skole-

www.pdf-arkivet.no (2020)

behovsplanene før en gang ut på nyåret. Nødvendige budsjettvedtak for utbygging vil først komme med i 97-budsjettet. Da vil Oslo kommune ha et halvt år på seg til planlegging og bygging før 6-åringene begynner på skolen høsten -97.

RVs bystyregruppe krever at Byrådet snarest legger fram beregninger av kostnadene ved det totale behovet for skoleutbygging fram til skolestart 1997. RV mener det er uholdbart å gjennomføre 6-åringsreformen fra 1997. Det vil ikke være mulig å bygge ut og tilrettelegge skolene på den knappe tiden som gjenstår. Det er uforsvarlig å tvinge 6-åringene inn i en kriserammet grunnskole. Kravet må være at reform 97 utsettes til skolene er klar til å ta i mot 6-åringene. Bystyregruppa oppfordrer RV-medlemmer i bydelene til å ta kontakt med foreldre og skoler i sin bydel og strate lokale aksjoner mot reform 97. Kontakt bystyregruppa hvis du ønsker flere opplysninger om skolesituasjonen i din bydel eller råd om hvordan du går fram.

SKOLER SOM MÅ BYGGES UT I TILLEGG TIL DEM SOM ER VEDTATT I 1996-BUDSJETTET

Bydel 1:	Bygdøy
Bydel 3:	Bolteløkka
Bydel 5:	Lakkegata, Møllergata
Bydel 6:	Kampen, Vålerenga, behov for ny ungdomsskole ev. 1-10 skole.
Bydel 7:	Bekkelaget , Nedre Bekkelaget
Bydel 8:	Munkerud, Nordstrand
Bydel 9:	Bjørndal, Hallagerbakken, Hauketo, Holmlia, ny ungdomsskole og barneskole på Holmlia, Klemetsrud, Mortensrud, Prinsdal, Toppåsen
Bydel 10:	Lambertseter, ny ungdomsskole Lambertseter, ny barneskole hvis Karlsrud ikke blir gjenåpnet
Bydel 11:	Bøler, Nøklevann, Rustad eller grendeskole på Skullerud
Bydel 12:	Abildsø, Høyenhall eller evt. ny ungdomsskole
Bydel 13:	Oppsal, Østensjø
Bydel 14:	Ny skole
Bydel 15:	Tveita, Trosterud
Bydel 16:	Bakås, Ellingsrud, Ellingsrudåsen, Furuset, Gran, Haugen, Høybråten, Jeriko, Skjønhaug. Ny barneskole på Furuset.
Bydel 17:	Stasjonsfjellet, Stig eller gjenåpning av Fossum, Stovner, Vestli
Bydel 18:	Tiurleiken
Bydel 19:	Ammerud, Grorud, Nordtvedt og Rødtvedt. Gjenåpning av Apalløkka og Grorudalen
Bydel 20:	Veitvedt, Linderud, Løren , Årvoll + bygging av nye barneskole
Bydel 22:	Korsvoll, Tåsen eller ny barneskole i tillegg til Kringsjå
Bydel 23:	Vindern, Ris
Bydel 24:	Grindbakken, Sørkedalen, Voksen, Huseby
Bydel 25:	Bjørnsletta, Øraker + ny barneskole på Nordjordet.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Skolefloke på Lambertseter

Av Anne Minken, RVs bystyregruppe

Byrådet har stelt i stand en skikkelig skolefloke på Lambertseter.

Lambertseter bydel har bare én skole, Lambertseter, som er 1-9 skole. Denne skolen har nå rundt 700 elever og er fullstendig sprengt. Det er ikke plass til noe 6-åringstilbud på skolen så Lambert-seters 6-åringer får 6-åringstilbud i barnehagen. Ventelistene for barnehageplass er lange. Høsten 1997 skal 5 klasser med 6-åringer begynne på Lambertseter skole. Totalt regner skolesjefen med rundt 800 elever fordelt på 32 klasser. Et så høyt elevtall vil det bli umulig å stue inn på skolen.

Skolesjefens og bydelens forslag er å ta i bruk Karlsrud skole som ble lagt ned på slutten av Tetzschner-byrådets periode. Denne skolen brukes nå som voksenopplæringssenter.

Det var kraftige aksjoner i bydelen da Karlsrud ble nedlagt. En sterk og aktiv foreldreaksjon argumenterte med at Lambertseter skole ikke ville få plass til alle elevene, og at skolen ville bli altfor stor. Allerede da var planene om å innføre skolestart for 6-åringer klare, og foreldreaksjonen pekte på at Lambetsetter skole umulig kunne få plass til 6-åringene. Tida har vist at foreldreaksjonen hadde helt rett på alle punkter og at skolesjefen og bystyreflertallet tok fullstendig feil.

Arbeiderpartiet som var i opposisjon da, stemte mot nedlegging av Karlsrud. Men da de sjøl fikk flertallet kort tid etter, ble vedtaket ikke gjort om. Karlsrud skole ble voksen-opplæringssenter. Det trengtes mye ombygging for at skolebygget skulle bli egna til det nye formålet, og dette tok tid. Etterat lærere og elever på Karlsrud har levd på en halvferdig byggeplass i nærmere 4 år, er skolen nå ferdig ombygd og tilpassa voksenundervisningas krav til lokaler. Det er ikke rart at lærere og elever blir både bitre og opprørt når de i stedet får beskjed om at de må flytte for å gi plass til grunnskolelevene på Lambertseter.

"La oss få bli. Bygg ny skole på Lambertseter i stedet", ønsker lærere og elever på Voksenopplæringssenteret. Men foreldreaksjonister på Lambertseter har liten tro på at det vil bli noen ny grunnskole på Lambertseter med det første. De er redd for at barna på Lambertseter vil måtte leve med dårlige nødløsninger bl.a. ettermiddagsundervisning i mange år. Det er også snakk om at ungdomsskole-elevene må sendes til skoler langt unna utafor bydelen. Det er svært sannsynlig at foreldreaksjonen på Lambertseter får rett denne gangen også. Med den lange lista over skoler som må bygges i Oslo, er det liten grunn til å tro at en ny skole på Lambertseter blir prioritert så høyt at den står ferdig til skolestart i 1997.

Lambertseter er ett eksempel på de skoleflokene bystyreflertallet har fått i stand ved å føre strutsepolitikk på 80-tallet og begynnelsen av 90-tallet. Det finnes mange andre eksempler.

Den eneste løsninga på problemet er at 6-åringsreformen stoppes eller utsettes sånn at Oslo kommune får tid på seg til å bygge ut de skolene som trengs.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Kampen videre -

Av Oslo RV's bystyregruppe

I Oslo er situasjonen den at bystyret skal vedta en skolebehovsplan for hele byen. Denne planen er delt inn i 8 skolesoner som tar for seg de omlag 100 grunnskolene som er i byen. Skolebehovsplanen er en sak om hvordan det framtidige skolebehovet vil være og hvordan det skal tilrettelegges for blant annet gjennomføringa av reform-97. Byrådet skal komme med en innstilling som behandles i kultur og utdanningskomiteen som da lager en innstilling til bystyret som gjør de endelige vedtakene. Pr. 12. februar 1996 har byrådet ennå ikke kommet med noen sak om skolebehovet i Oslo. Saksbehandlere hos byrådet har opplyst at en av sonene antagelig vil komme i løpet av februar. Dette betyr med andre ord at dersom politikerne i utdanningskomiteen og bystyret i Oslo skal behandle skoleplanene grundig er det antagelig sommer før endelige vedtak er fattet. Da har byrådet veldig kort tid på å forberede skolestart i august 1997, hvor blant annet over 6000 6-åringer skal begynne på skolen.

RVs bystyregruppe oppfordrer alle foreldre og ansatte i skoler/barnehager til å engasjere seg i saken. Det er viktig at lokale krefter som foreldre og ansatte sjøl beregner hvilke behov som er i skolekretsen. Erfaringer har vist at det er ikke alltid byrådet og andre politikere sine beregninger er tilpasset lokale forhold. Generelle beregninger for større soner eller hele byen kan vanskelig fabge opp lokale behov.
RVs representanter i bydelsutvalgene må ta saken opp lokalt og sørge for at faktiske behov kommer fram.

Når byrådet har avgitt sin innstilling om skolebehovsplanen vil saken ligge til behandling i kultur og utdanningskomiteen. Foreldre og andre grupper kan da be om et møte med komiteen (deputasjon), for å fremme egne synspunkter og/eller påpeke hva som er feil/mangler i innstillingen fra byrådet.Det gjøres ved å henvende seg til den aktuelle komiteens sekretær eller til bystyretssekretariat i Rådhuset. RVs bystyregruppe vil etterhvert som det kommer saker om skolebehovsplaner sende de til aktuelle foreldrearbeidutvalg og skolen selv.

De viktigste ressursene ligger hos foreldre/ansatte og elever. Det er herfra protestene må komme. Dersom ikke foreldre og lærere slåss for skolebarna, hvem vil da gjøre det?

VIKTIGE TELEFONNR. I OSLO:

Rådhusets sentralbord: 22 86 16 00
Byråd for barn og utdanning(Signe Horn): 22 86 16 64
Kultur- og utdanningskomiteen: 22 86 14 77
RVs bystyregruppe: 22 86 19 21

www.pdf-arkivet.no (2020)

Kommunestyrevedtak mot Reform 97.

Flere kommunestyrer, ifølge Dagsrevyen den 8.2. ca 20, har fattet vedtak mot reformen eller vedtak om statlig finansiering. Det begynte i Kristiansand, der Rød Valgallianse fremmet følgende forslag:

"Den økonomiske situasjonen i Kristiansand kommune gjer det umogeleg å yte pengar til gjennomføring av seksårsreforma. Seksårsreforma i Kristiansand kommune blir difor berre bygd ut i den grad den blir fullfinansiert frå statleg hald, dette i tråd med stortingsvedtaket om Reform 97 der det klart går fram at staten skal dekkje alle kommunen sine utgiftar, både til investeringer og drift vedrørande gjennomføringa av reforma."

Vedtatt med 43 mot 10 stemmer. 10 av 11 AP-representanter stemte mot.

Notodden Kommunestyre sak 72/95, forslag fra Solidaritetslista:

"Notodden kommune har blitt utsatt for en drastisk nedgang i det statlige rammetilskuddet over tid. Vi kan ikke akseptere at staten ved innføring av 6-åringsreformen nok en gang ser ut til å påføre kommunene økte utgifter uten full kompensasjon. Notodden bystyre forventer at staten vil overføre midler til 6-åringsreformen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett våren 1996. Departementets beregninger i forbindelse med 6-åringsreformen svikter på en rekke områder og altfor mange sider er uavklart. En utsettelse og ny gjennomgang av hele denne saken må nøye vurderes. Notodden kommune har allerede nå foretatt nødvendige investeringer som berører Reform 97, som bygging av Høgås og Sætre skoler, samt tilstrebet en fysisk nærhet mellom barnehage, skolefritid og skole i nærmiljøene. Vi anser utbyggingen av nærmiljøskoler som en viktig forutsetning for 6-åringsreformen. Stortinget har garantert full økonomisk kompensasjon i forbindelse med Reform 97. Denne kompensasjonen må knyttes til de reelle utgiftene kommunen har hatt og vil få i denne forbindelse."

Vedtatt med 35 stemmer, mot 6 stemmer.

Nesodden Kommunestyre, innstilling fra Skole- og oppvekststyrets møte den 6.12.95, ble vedtatt i kommunestyret. Det heter blant annet:

"Den økonomiske situasjonen i Nesodden kommune tilsier at 6-årsreformen ikke bør startes opp dersom det ikke gis full kompensasjon for investeringer og drift. .....-..... det naturlige nå er at de enkelte kommuner presenterer regningen for hva reformen vil koste på såvel investerings- som driftsutgiftssiden i egen kommune, og så få beløpene garantert eller utbetalt for de reelle kostnadene. I motsatt fall må Stortinget utsette reformen."

Vedtatt mot APs 3 stemmer (For: RV, SV, Krf, Frp, H, V).

Odda kommunestyre,20.9.95, forslag fra Rød Valgallianse:

"Odda kommunestyre forutsetter at Odda kommune får full kompensasjon fra staten for merkostnader ved planlegging, investeringer og drift ved innføring av 10-årig skoleplikt for grunnskolen i Odda."

Vedtatt med 25 mot 13 stemmer.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Reform -97 og opprørsbyen Kristiansand

Av Ove Thygesen

For å skaffe 6-åringene skoleplass har departementet kalkulert med 20 mill.kr til Kristiansand. Det reelle behovet er 4-5 ganger så mye.

Derfor fattet Kristiansand bystyre et vedtak som sier at man ikke vil innføre skolestart for 6-åringer før man får garantier om at reformen virkelig blir finansiert av staten. Vedtaket har skapt mye debatt.
- Er dette lovlig? - Er det alvorlig ment?

I hvert fall mener staten alvor når kommunene presses. Ikke bare har vi dårlig erfaring med liknende
reformer (f.eks. Reform -94 og HVPU-reformen), men uttalelser som kommer fra Finansdepartementet forleden er rene krigserklæringen: I følge statssekretær Øien skal opprettelsen av oljefondet virke slik at veksten i den offentlig sektoren bremses. Uttalelsen stemmer godt med tidligere utspill om at dette fondet bør fylles med *mer* enn overskuddet fra oljen ...

Følgelig er det naivt å tro at Kristiansandsvedtaket beror på en misforståelse, at innsamlig av nye tall om reformens kostnder osv. vil gi mer penger til skolen. Staten har som *strategi* at nye reformer langt på vei skal gjennomføres innenfor rammene av den eksisterende økonomien i kommunene.

Vedtaket blir naturligvis angrepet fra ulike kanter: Departementet later som de ler av det og sier at tallene er feil. Arbeiderpartiet i Kristiansand ved Randi Øverland må selvsagt forsvare regjringen sin og sier at vedtaket er uttrykk for en "syteholdning" (!). SV sin skolepolitiske talsmann på Stortinget, Djupedal, sier at man der i gården har stor sans for "demonstrasjonsvedtak" (he, he ...), man må bare ikke innbille seg at slike vedtak har noen betydning!!!

Dersom man gir etter for disse reaksjonene, sier man samtidig ja til en fattigere skole. Kommunen må da ta midler fra andre deler av undervisningssektoren, vedlikehold og nybygging til stagenere, men må si ja til ukvalifiserte lærere, for lite uteplas, dyre lån osv. Skolestarten for 6-åringene blir derfor et langt dårligere enn ett år mer i frihet eller ett år mer i barnehagen.

Skal den videre kampen om finansieringen av Reform -97 føre til en lykkeligere utgang, må Kristiansandsvedtaket smitte. Foreldreforeninger, lærerorganisasjoner, enkellskoler og flere kommuner enn Kristiansand, Odda og Rælingen må fatte liknende vedtak og vise at de mener alvor.

Dette bør ikke kreve umenneskelig mot - kommunene er sterkere enn staten.

www.pdf-arkivet.no (2020)

Norsk Lærerlag har på landsstyremøte den 25.januar, krevd at Reform 97 må utsettes. Vi gjengir her vedtaket i sin helhet. Det er Rød Valgallianses mening at dette vedtaket tar opp de fleste svakhetene ved reformarbeidet hittil.

NORSK LÆRERLAG

Norsk lærerlag har over 75 000 medlemmer og er landets største lærerorganisasjon. Over 80% av lærerne og skolelederne i grunnskolen er medlem av Norsk lærerlag - og over 95% av førskolelærerene

---

"Norsk Lærerlag er sterkt bekymret for at en rekke kommuner ikke ser ut til å bli istand til å ta imot alle 6-åringene i skolen på en forsvarlig måte høsten 1997. Kommunene etterlyser med rette statlige vedtak om fullfinsiering av reformen. Elever, foreldre og de som arbeider i grunnskolen er videre avhengig av at undervisningsomfang og standardkrav sikres gjennom lovverket. Uten at dette avklares i god tid, vil reformen forverre arbeidssituasjonen for elever, lærere og skoleledere.

Norsk Lærerlag har hittil akseptert grunnskolereformen under forutsetning av at de nødvendige ressurser stilles til rådighet. Men Norsk Lærerlag kan ikke akseptere forverring i arbeidsforholdene for elever og undervisningspersonale som følge av at stat og kommune ikke klarer tempoet i innføringen av Reform 97.

Norsk Lærerlag mener innføringen av Reform 97 må utsettes inntil følgende elementer er på plass:
* rammebevilgninger som fullfinasierer reformen både mht økte driftsutgifter og investeringer (elevenes undervisningsomfang, lærertetthet, skole- og klassestørrelse, arealnormer og tilfredstillende skolefritidsordninger)
* nødvendige nybygg og tilbygg kan ferdigstilles etter gjeldende lov- og regelverk
* eksisterende skolebygg kan fungere tilfredstillende i samsvar med intensjonene i reformen
* avtaleverk i tilknytning til reformen er avklart, for eksempel at lærere og førskolelærere som skal arbeide i grunnskolen, har statlige lønns- og arbeidsvilkår
* relevant etterutdanning av det pedagogiske personalet er tilfredstillende gjennomført
* nye lederressurser er tilført

Utover dette mener Norsk Lærerlag at det er nødvendig med generelle forbedringer i arbeidsvilkår og arbeidsmiljø for lærere og skoleledere i tråd med krav om økt samarbeid og planlegging, slik at de fysiske arbeidsvilkår for undervisningspersonalet blir i samsvar med normene i arbeidsmiljøloven.

Det må skaffes kontorarbeidsplasser og nødvendige møterom for alle lærere.

Norsk Lærerlag vil søke samarbeid med andre for å sikre forsvarlige arbeidsvilkår og et forsvarlig arbeidsmiljø når Reform 97 skal innføres.

Norsk Lærerlag vil vurdere situasjonen på nytt når stortingsproposisjonen om investeringskompensasjon til kommunene og kommuneøkonomiproposisjonen foreligger."

Helga Hjetland
leder

www.pdf-arkivet.no (2020)

RV krever utsettelse

Rød Valgallianse krever at innføringen av Reform 97 utsettes. Mange kommuner er ikke istand til å ta imot 6-åringene på en forsvarlig måte. Tilfredsstillende skoler med klasserom og uteareal etter 6-åringens behov vil ikke være ferdig utbygd i flere store byer ved skolestart i 97.

Det er uklarheter i forhold til bemanning og arbeidsvilkår. Dermed er driftsutgiftene ikke kjent. Finansieringen av reformen er ikke klarlagt - selv om staten lover fullfinansiering.
Rød Valgallianse oppfordrer til kamp og opprør i hele kommune-Norge for utsettelse.

RV I CYBERSPACE: Internetprotest mot Reform 97

På Internett er det nå satt igang en elektronisk protestaksjon mot gjennomføringa av Reform 97. Teksten i protesten på RVs hjemmesider er:

Utsett Reform 97 - full statlig finasiering. Avvis Hervikutvalgets kostnadsberegninger. Statlig finansiering regnet ut fra kommunenes virkelige utgifter må ligge til grunn.

Adressen til sida er:
http://www.sn.no/home/rv/reform 97.html

De som ønsker å protestere til Undervisningsdepartementet og Regjeringen, kan da sende inn protest på Internett. RV bringer protestene videre til departementet. Aksjonen har vært igang noen uker og har fått god oppslutning med tanke på sin hittil anonyme eksistens.

Oppskrift til handling:

En Internett-aksjon kan ikke erstatte folks engasjement. For dere som ønsker å gjøre noe, har vi følgende oppskrift:

- ❒ Gå sammen med andre som er opptatt av reformen.
- ❒ Bruk skoldeadministrasjonen til å framskaffe opplysninger om:
  - Elevtallprognoser
  - Hva som finnes av ledige lokaler
  - Hva som trengs av påbygging/nybygging
  - Kostnadene for dette.
- ❒ Gå på kommuneadministrasjonen og få opplysninger om hva de regner med å få igjen fra staten.
- ❒ Søk bredest mulig enhet - både med lærere, foreldre, andre partier - om kravet om full kompensasjon.
- ❒ Diskutere seg fram til hva slags standard man legger opp til: Små skoler, nye skoler/påbygg, nødvendige spesialrom, tilstrekkelig lekeareal osv.
- ❒ Sende protestskriv til stortingspartiene og lokale stortingsrepresentanter og konfrontere dem med virkeligheten, og hva full kompensasjon faktisk innebærer.
- ❒ Sende brev til fagstatsråden.
- ❒ Bruk RVs stortingsgruppe!

Krev utsettelsesvedtak i ditt kommunestyre - ingen midlertidige løsninger der du bor!

www.pdf-arkivet.no (2020)

RV arrangerer åpen høring i Oslo

6-åringsreformen i Oslo: et planlagt kaos

RVs Stortingsgruppe og RVs bystyregruppe i Oslo arrangerer åpen høring på Stortinget lørdag 2. mars kl.11 - 15, for alle som er interesserte og engasjerte i Reform-97.

- får alle 5 og 6-åringer gå på skole i nærmiljøet sitt?
- blir det klasser med opptil 28 elever også for 6-åringene?
- hvor mange elever blir det pr. lærer/førskolelærer?
- må vi finne oss i ettermiddagsundervisning?
- blir det mammutskoler med 7-800 elever?
- hvor mange nye elever må det planlegges for, byrådet sier 7 200 nye elever i 1997, i følge førskolestatistikken blir det 13 000
- blir det penger nok til å bygge ut Osloskolen?
- blir det tid nok til å få ferdig nødvendige tilbygg/nybygg?
- kan reformen utsettes?

Innledere:
En representant fra skolesjefens kontor**: hvilke forberedelser gjøres i Oslo**
Knut Myhrer, hovedverneombud i Osloskolen: **hvilke forberedelser trenger Osloskolen**
Kari Jørgensen, foreldrerepr.:**erfaringer fra foreldreaksjoner i Oslo**
Anne Minken, RVs bystyregruppe: **hva kan vi gjøre videre?**

Er du interessert, har lyst til å delta?
Ta kontakt med RVs bystyregruppe på tlf. 22 86 19 21

www.pdf-arkivet.no (2020)

ANE 26/1293

www.pdf-arkivet.no (2020)